

Agenda – Y Pwyllgor Deisebau

Lleoliad: I gael rhagor o wybodaeth cysylltwch a:
Ystafell Bwyllgora 1 – y Senedd Gareth Price – Clerc y Pwyllgor
Dyddiad: Dydd Llun, 10 Mehefin 2024 0300 200 6565
Amser: 14.00 Deisebau@senedd.cymru

- 1 Cynnig o dan Reol Sefydlog 17.22 i ethol Cadeirydd dros dro ar gyfer cyfarfod y Pwyllgor a bydd y cyfarfod nesaf ar 24 Mehefin 2024

- 2 Cyflwyniad, ymddiheuriadau, dirprwyon a datgan buddiannau

- 3 Deisebau newydd
 - 3.1 P-06-1409 Atal unrhyw gynllunio pellach ar gyfer codi tâl ar ddefnyddwyr ffyrdd yng Nghymru
(Tudalennau 1 – 5)
 - 3.2 P-06-1420 Dylid gwneud hyn yn amod cyflogaeth ar gyfer Aelodau o'r Senedd – rhaid iddyn nhw ddefnyddio trafniadaeth gyhoeddus yn unig ar gyfer pob taith
(Tudalennau 6 – 7)
 - 3.3 P-06-1424 Dylid diwygio Bil Diwygio'r Senedd i ddarparu bod etholaethau'n cael cymeradwyo codiadau cyflog yr Aelodau o'r Senedd
(Tudalennau 8 – 12)
 - 3.4 P-06-1433 Rhaid atal y gwaharddiad ar GB News yn y Senedd
(Tudalen 13)
 - 3.5 P-06-1434 Galw ar y Prif Weinidog i ymyrryd ac achub Duolingo Cymraeg
(Tudalennau 14 – 19)

- 4 Y wybodaeth ddiweddaraf am ddeisebau blaenorol

- 4.1 P-06-1350 Ailagor Ward Dyfi yn Ysbyty Tywyn ar unwaith
(Tudalennau 20 – 27)
- 4.2 P-06-1365 Ail-agor llinellau rheilffordd i gysylltu gogledd a de Cymru
(Tudalennau 28 – 31)
- 4.3 P-06-1369 Defnyddiwch enwau Cymraeg yn unig ar gyfer lleoedd yng Nghymru
(Tudalennau 32 – 35)
- 4.4 P-06-1380 Bathodyn glas gydol oes i unigolion sydd â diagnosis gydol oes
(Tudalennau 36 – 41)
- 4.5 P-06-1396 Cyflwyno trwydded e-sigaréts ar gyfer siopau e-sigaréts pwrpasol
(Tudalennau 42 – 46)

Papurau i'w nodi

- 5 P-06-1291 Cynnal ymchwiliad i'r pryniant corfforaethol o'r proffesiwn milfeddygol yng Nghymru
(Tudalennau 47 – 58)

Mae cyfyngiadau ar y ddogfen hon

P-06-1409 Atal unrhyw gynllunio pellach ar gyfer codi tâl ar ddefnyddwyr ffyrdd yng Nghymru

Y Pwyllgor Deisebau | 10 Mehefin 2024
Petitions Committee | 10 June 2024

Cyfeirnod: SR24/8458-1

Rhif y ddeiseb: P-06-1409

Teitl y ddeiseb: Atal unrhyw gynllunio pellach ar gyfer codi tâl ar ddefnyddwyr ffyrdd yng Nghymru

Geiriad y ddeiseb: Mae'r Cynllun Cenedlaethol ar gyfer Trafnidiaeth 2022-2027 yn nodi bod Llywodraeth Cymru yn bwriadu cyflwyno tâl ar ddefnyddwyr ffyrdd yng Nghymru. Nid ydym ni y cyhoedd yng Nghymru yn cefnogi strategaeth o'r fath a hoffem weld Llywodraeth Cymru yn atal unrhyw gynllunio pellach ar gyfer strategaeth o'r fath.

1. Y cefndir

Mae'r syniad o gyflwyno cynlluniau i godi tâl ar ddefnyddwyr ffyrdd fel arf i annog pobl i beidio â theithio mewn ceir preifat wedi cael ei drafod yn helaeth. Mae [Strategaeth Drafnidiaeth Cymru](#) wedi ymrwmo i ddatblygu fframwaith ar gyfer "codi tâl teg a chyfartal ar ddefnyddwyr ffyrdd yng Nghymru" ac mae'r [Cynllun Cyflawni Trafnidiaeth Cenedlaethol](#) yn cynnwys amserlen ar gyfer y gwaith hwn, sef rhwng 2022 a 2026.

Cyn hynny, roedd Llywodraeth Cymru wedi comisiynu [adolygiad annibynnol o gynlluniau i godi tâl ar ddefnyddwyr ffyrdd yng Nghymru](#), a ystyriodd yr achos o blaid ac yn erbyn y syniad.

Yn ei adroddiad, a gyhoeddwyd yn 2020, '[Covid-19 Recovery: Renewing the Transport System](#)', mae'r Campaign for Better Transport yn galw am ddulliau newydd o greu refeniw, fel ardollau parcio yn y gweithle a chodi tâl ar ddefnyddwyr ffyrdd, i annog pobl i ddefnyddio trafnidiaeth gynaliadwy. Yn fwy diweddar, mae adroddiad Centre for Cities, a gyhoeddwyd yn 2023, sef [Understanding transport in Wales' cities](#) yn argymhell codi tâl i atal tagfeydd neu ardoll parcio yn y gweithle yng Nghaerdydd, ac ardoll parcio yn y gweithle yn Abertawe, Casnewydd a Wrecsam i newid y ffordd mae pobl yn teithio.

Pwerau Llywodraeth Cymru

Ar hyn o bryd mae gan Lywodraeth Cymru bwerau o dan [Ddeddf Trafnidiaeth 2000](#) (Deddf 2000) i gyflwyno cynlluniau codi tâl ar y [rhwydwaith cefnffyrdd a thraffyrdd](#) mewn amgylchiadau cyfyngedig iawn. Mae [Deddf yr Amgylchedd \(Ansawdd Aer a Seinweddau\) \(Cymru\)](#) (y Ddeddf), a basiwyd [gan y Senedd](#) ym mis Tachwedd 2023, yn diwygio Deddf 2000 i ganiatáu i'r Llywodraeth gyflwyno cynlluniau er mwyn lleihau neu gyfyngu ar lygredd aer.

Mae'r [Memorandwm Esboniadol](#) ar gyfer y Ddeddf hefyd yn amlinellu bwriad Llywodraeth Cymru i gychwyn darpariaethau perthnasol o dan Ddeddf 2000 i ganiatáu i awdurdodau lleol (naill ai ar eu pennau eu hunain, neu mewn partneriaeth ranbarthol) gyflwyno cynlluniau codi tâl ar ffyrdd lleol.

Parthau Aer Glân

Mae'r Memorandwm Esboniadol yn cyfeirio at y pwerau sy'n cael eu defnyddio i greu Parthau Aer Glân lle gellid codi tâl ar yrwyrr cerbydau penodol am deithio

mewn parth diffiniedig. Yn ystod dadl cyfnod pedwar ar y Ddeddf, dywedodd Julie James AS, y Gweinidog Newid Hinsawdd ar y pryd::

...Byddai unrhyw gynlluniau o'r fath yn darparu mesur pan fetha popeth arall i fynd i'r afael â materion ansawdd aer lleol ... Dim ond pan fydd tystiolaeth yn gwneud achos digon cymhellol dros gynlluniau i fynd i'r afael â phroblemau llygredd aer parhaus y caiff parthau o'r fath eu cyflwyno, a lle nad yw dulliau eraill wedi bod yn ddigonol i sicrhau cydymffurfiaeth.

Ar hyn o bryd, mae saith Parth Aer Glân yn Lloegr a phedwar Parth Allyriadau Isel (lle mae mynediad i ardal benodol wedi'i gyfyngu yn achos y cerbydau sy'n llygru fwyaf) yn yr Alban.

Mae'r rhan fwyaf o achosion o dorri terfynau ansawdd aer statudol yn y Deyrnas Unedig yn digwydd wrth i nitrogen deuocsid grynhoi ar ymyl ffyrdd, ac mae 80% o hynny'n deillio o drafnidiaeth ffyrdd. Amcangyfrifir bod aer gwael yn achosi rhwng 29,000 a 43,000 o farwolaethau bob blwyddyn.

Yn 2018, cafodd achos llys ei ddwyn yn erbyn Llywodraeth Cymru am dorri terfynau nitrogen deuocsid ac, yn dilyn hynny, mae wedi cyflwyno terfynau cyflymder o 50mya mewn pum safle ar y rhwydwaith cefnffyrdd a thraffyrdd. Yn ôl adroddiadau yn y wasg, gellid cyflwyno Parthau Aer Glân mewn dau o'r safleoedd hyn (yr M4 yng Nghasnewydd a'r A740 ym Mhontypridd) os nad yw'r terfyn cyflymder is yn lleihau llygredd.

Cynlluniau yng Nghaerdydd

Mae cynlluniau yng Nghaerdydd i ystyried cyflwyno cynllun codi tâl ar ddefnyddwyr ffordd. Dywed Cyngor Caerdydd ei fod am "edrych ar ystod o gynlluniau gan gynnwys, ymhlith eraill, Taliadau Defnyddwyr Ffyrdd, Parthau Tagfeydd, Parthau Aer Glân ac Ardollau Parcio mewn Gweithleoedd". Mae'n awgrymu y gallai unrhyw gynllun o'r fath gael ei weithredu o tua 2027 ymlaen.

Cynigiwyd cynlluniau ar gyfer codi tâl ar ddefnyddwyr ffyrdd yn wreiddiol yn y Papur Gwyn Trafnidiaeth a gyhoeddodd y Cyngor yn 2020. Yn dilyn y cynigion hyn, ysgogwyd Llywodraeth Cymru i gomisiynu ei hadolygiad annibynnol o gynlluniau i godi tâl ar ddefnyddwyr ffyrdd a drafodwyd yn gynharach.

2. Camau a gymerwyd gan Lywodraeth Cymru

Yn ei lythyr at y Cadeirydd, dyddiedig 10 Mai 2024 dywed Ken Skates AS, Ysgrifennydd y Cabinet dros Ogledd Cymru a Thrafnidiaeth, “nid oes gennym unrhyw gynlluniau i gyflwyno codi tâl ar ddefnyddwyr y ffyrdd ar y rhwydwaith cefnffyrdd strategol.”

Er mai mater i awdurdodau lleol a fyddai, nid yw Ysgrifennydd y Cabinet yn cyfeirio at unrhyw gyflwyno cynlluniau codi tâl ar ddefnyddwyr ffyrdd lleol.

3. Camau a gymerwyd gan Senedd Cymru

Mae'r syniad o godi tâl ar ddefnyddwyr ffyrdd wedi'i drafod yn y Senedd droeon, gan gynnwys wrth graffu ar Ddeddf yr Amgylchedd (Ansawdd Aer a Seinweddau) (Cymru) fel y trafodwyd uchod.

Ym mis Tachwedd 2023 [gofynnodd Andrew RT Davies AS](#) a oedd gan Lywodraeth Cymru gynlluniau i fabwysiadu unrhyw rai o'r argymhellion yn adroddiad Centre for Cities (y cyfeiriwyd ato'n gynharach yn y papur hwn). Yn ei hymateb, dywedodd Llywodraeth Cymru nad oedd ganddi “unrhyw gynlluniau i fwrw ymlaen â'i argymhellion ynghylch taliadau atal tagfeydd, codi tâl ar ddefnyddwyr ffyrdd, cyflwyno terfynau cyflymder ar gyfer bysiau nac ardollau parcio yn y gweithle”.

Gwneir pob ymdrech i sicrhau bod y wybodaeth yn y papur briffio hwn yn gywir adeg ei gyhoeddi. Dylai darllenwyr fod yn ymwybodol nad yw'r papurau briffio hyn yn cael eu diweddarau o reidwydd na'u diwygio fel arall i adlewyrchu newidiadau dilynol.

Ken Skates AS/MS
Ysgrifennydd y Cabinet dros Drafnidiaeth a Gogledd Cymru
Cabinet Secretary for North Wales and Transport

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Eich cyf/Your ref P-06-1409
Ein cyf/Our ref LW/00547/24

Jack Sargeant AS
Cadeirydd y Pwyllgor Deisebau

10 Mai 2024

Annwyl Jack,

Diolch am eich llythyr dyddiedig 18 Mawrth, a gyfeiriwyd at y Dirprwy Weinidog Newid Hinsawdd blaenorol, ynghylch Deiseb P-06-1409 – Atal unrhyw gynllunio pellach ar gyfer codi tâl ar ddefnyddwyr ffyrdd yng Nghymru.

Fel yr ydym wedi dweud mewn ymateb i gwestiynau, nid oes gennym unrhyw gynlluniau i gyflwyno codi tâl ar ddefnyddwyr y ffyrdd ar y rhwydwaith cefnffyrdd strategol. Gobeithiwn y bydd hyn yn helpu i egluro ein safbwynt.

Ysgrifennydd Gwladol y DU dros Drafnidiaeth sydd â'r pŵer i godi tâl cyffredinol ar y ffyrdd ac i gadw'r refeniw.

Yn gywir,

Ken Skates AS/MS
Ysgrifennydd y Cabinet dros Drafnidiaeth a Gogledd Cymru
Cabinet Secretary for North Wales and Transport

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Gohebiaeth.Ken.Skates@llyw.cymru
Correspondence.Ken.Skates@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

Tudalen y pecyn 28
We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

P-06-1420 Dylid gwneud hyn yn amod cyflogaeth ar gyfer Aelodau o'r Senedd – rhaid iddyn nhw ddefnyddio trafndiaeth gyhoeddus yn unig ar gyfer pob taith.

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan Catherine Williams ôl casglu 1,359 o lofnodion.

Geiriad y ddeiseb:

Mae'r agenda gwrth-gar, gwrth-fodurwyr bresennol yn groes i ddymuniadau pobl Cymru. Mae angen ein ceir. Mae angen inni fynd yn gyflymach nag 20 mya. Mae trafndiaeth gyhoeddus yng Nghymru yn rhy araf, heb fod ar yr adegau y mae ei hangen arnom, heb ddigon o gyrchfannau, nid yw'n ddibynadwy, nid yw'n fforddiadwy, nid yw'n ymarferol ar gyfer cludo offer trwm. Mae angen gorfodi Aelodau o'r Senedd i ddefnyddio trafndiaeth gyhoeddus ar gyfer pob taith, fel eu bod yn ei hunioni ar gyfer pawb. Ni ddylid caniatáu iddynt deithio mewn car. Dylent brofi rhwystredigaeth system drafnidiaeth Cymru.

Gwybodaeth Ychwanegol:

Mae'r Senedd yn ei gwneud hi'n anoddach o hyd inni fyw ein bywydau gan ddefnyddio ceir. Mae eu cynllun 20 mya newydd yn achosi i fusnesau weithio'n hirach ac yn galetach, mae teuluoedd yn treulio llai o amser gyda'i gilydd oherwydd bod rhieni a phlant, bellach, yn gorfod caniatáu amser ychwanegol i gyrraedd y gwaith a'r ysgol. Ni all gofalwyr weld cleifion am gyhyd. Dywed y Senedd eu bod am annog y defnydd o drafnidiaeth gyhoeddus, ond nid yw'n addas i'r diben. Ni all pobl sy'n gweithio oriau anghonfensiynol gydag offer trwm deithio ar drafnidiaeth gyhoeddus. Nid yw ardaloedd gwledig yn cael eu gwasanaethu. Nid oes unrhyw doiledau cyhoeddus yn y rhan fwyaf o arosfannau bysiau neu arosfannau trên. Mae angen i Aelodau o'r Senedd brofi realiti bywyd heb gar. Rhaid peidio â chaniatáu i'r Prif Weinidog gael car chauffeur tra ei fod yn pregethu ar feicio.

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- Pen-y-bont ar Ogwr

- Gorllewin De Cymru

P-06-1420 Make this a condition of employment for MSs - they must use only public transport for all travel, Correspondence from the petitioner, 04 June 2024

Hi

I don't really have anything to add to what I wrote on the petition, except to say as a musician, I frequently don't finish work until late in the evening and could not possibly do my job by public transport. It isn't even possible to get from Porthcawl to Swansea hospitals via one bus. There are no toilets at most bus stops. Also I am saddened to see the way the big petition to scrap 20mph has been overruled and ignored by Welsh Labour. I have no faith in the democratic process in Wales any more.

Best wishes

Dylid diwygio Bil Diwygio'r Senedd i ddarparu bod etholaethau'n cael cymeradwyo codiadau cyflog yr Aelodau o'r Senedd

Y Pwyllgor Deisebau | 10 Mehefin 2024
Petitions Committee | 10 June 2024

Cyfeirnod: SR24/8458/14

Rhif y ddeiseb: P-06-1424

Teitl y ddeiseb: Dylid diwygio Bil Diwygio'r Senedd i ddarparu bod etholaethau'n cael cymeradwyo codiadau cyflog yr Aelodau o'r Senedd

Geiriad y ddeiseb:

Rydym yn galw ar y Senedd i ddatblygu a sefydlu system gymeradwyo ar gyfer pob codiad cyflog a ddyfernir i'r Aelodau ac i'r weithdrefn hon gael ei hymgorffori ym Mil Diwygio'r Senedd.

Drwy wneud hyn, byddai unrhyw godiad cyflog a argymhellir gan y Bwrdd Taliadau yn mynd gerbron etholwyr pob Aelod ar gyfer pleidlais rwymol i gymeradwyo neu wrthod rhoi'r codiad cyflog cytunedig i'w Haelodau unigol, a hynny ar sail eu perfformiad fel cynrychiolwyr da.

Byddai'r system hon yn cael ei defnyddio ar gyfer cynrychiolwyr etholaethol a chynrychiolwyr rhanbarthol.

Byddai'r system a ddisgrifir uchod yn caniatáu i'r etholwyr roi adborth clir ac effeithiol i'r Aelodau drwy gyplysu codiadau cyflog yr Aelodau â'u perfformiad gwirioneddol wrth wasanaethu er budd eu pleidleiswyr, a byddai hefyd yn arbed arian i gyllideb Cymru!

Gellid cynnal y bleidlais ar-lein i arbed costau ymhellach i gyllideb Cymru.

1. Tâl yr Aelodau

Bwrdd Taliadau Annibynnol y Senedd sy'n pennu cyflogau, pensiynau a lwfansau Aelodau o'r Senedd. Sefydlwyd y Bwrdd gan Fesur Cynulliad Cenedlaethol Cymru (Taliadau) 2010.

Mae'r Bwrdd yn cyhoeddi Penderfyniad ar ddechrau tymor pob Senedd i nodi'r rheolau ynghylch yr hyn y mae gan Aelodau hawl i'w hawlio, a chaiff ei adolygu'n flynyddol wedyn.

Daeth Penderfyniad 2024-25 ar Gyflogau a Lwfansau'r Aelodau i rym ar 1 Ebrill 2024

Mae Pennod 3 o'r Penderfyniad yn nodi taliad yr Aelodau.

Ar hyn o bryd, cyflog Aelod yw £72,057 ynghyd ag unrhyw gyflog ychwanegol y mae ganddynt hawl iddo fel deiliad swydd, er enghraifft, os yw'n Weinidog neu'n Gadeirydd Pwyllgor.

Caiff tâl Aelodau a deiliaid swyddi ei addasu ym mis Ebrill bob blwyddyn gan y newid yn yr Arolwg Blynyddol o Oriau ac Enillion, enillion canolrif gros blynyddol cyflogeion amser llawn yng Nghymru, dros y 12 mis blaenorol. Ni chaiff yr addasiad hwn fod yn is na sero y cant ac yn ddim uwch na thri y cant.

Ni chaiff y Bwrdd wneud mwy nag un penderfyniad ar gyflogau Aelodau ym mhob tymor y Senedd, ac eithrio o dan amgylchiadau eithriadol.

Mae'r Bwrdd yn cynnal adolygiad thematig o'r Tâl a Chymorth Personol i Aelodau fel rhan o'i rhaplen waith strategol yn y Chweched Senedd. Bydd hyn yn llywio'r adolygiadau blynyddol o'r Penderfyniad a'r Penderfyniad newydd ar gyfer y Seithfed Senedd.

2. Bil Senedd Cymru (Aelodau ac Etholiadau)

Cyflwynwyd Bil Senedd Cymru (Aelodau ac Etholiadau) ar 17 Medi 2023.

Mae'r Bil yn mynd i'r afael â rhai o'r argymhellion a wnaed gan y Pwyllgor Diben Arbennig ar Ddiwygio'r Senedd, a gyhoeddodd adroddiad ym mis Mai 2022.

Mae'r newidiadau a gynigir gan y Bil yn cynnwys:

- Disodli'r model etholaeth a rhanbarth gydag etholaethau aml-aelod mwy;
- Cynyddu nifer yr Aelodau o'r Senedd o 60 i 96;
- Cyflwyno system etholiadol gyfrannol rhestr gaeedig i ethol Aelodau;
- Dychwelyd i'r arfer o ethol y Senedd am dymhorau o bedair blynedd;
- Galluogi'r Senedd i ethol ail Ddirprwy Lywydd;
- Cynyddu uchafswm Gweinidogion Cymru o 12 i 17 (gyda'r potensial i'w cynyddu i 19);
- Rhoi darpariaethau ar waith ar gyfer cynnal adolygiadau o ffiniau etholaethol y Senedd; ac
- Ei gwneud yn ofynnol i ymgeiswyr i'r Senedd, ac Aelodau ohoni, gofrestru i bleidleisio mewn cyfeiriad yng Nghymru.

Pleidleisiodd y Senedd o 43 i 16 i dderbyn y Bil yn y **trafodion Cyfnod 4** ar 8 Mai 2024.

Gwneir pob ymdrech i sicrhau bod y wybodaeth yn y papur briffio hwn yn gywir adeg ei gyhoeddi. Dylai darllenwyr fod yn ymwybodol nad yw'r papurau briffio hyn yn cael eu diweddarau o reidrwydd na'u diwygio fel arall i adlewyrchu newidiadau dilynol.

Mick Antoniw AS/MS
Y Cwnsler Cyffredinol
Counsel General

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Eich cyf/Your ref P-06-1424
Ein cyf/Our ref CG/00049/24

Jack Sargeant AS
Cadeirydd y Pwyllgor Deisebau

08 Mai 2024

Annwyl Jack,

Diolch ichi am eich llythyr dyddiedig 19 Mawrth ynglŷn â deiseb P-06-1424 ynghylch diwygio Bil Diwygio'r Senedd i gynnwys darpariaethau a fyddai'n golygu bod etholaethau'n cael cymeradwyo codiadau cyflog yr Aelodau o'r Senedd.

Nid yw Llywodraeth Cymru wedi ceisio diwygio Bil Senedd Cymru (Aelodau ac Etholiadau) i gynnwys darpariaethau a fyddai'n caniatáu i Etholwyr pob Aelod gael pleidlais rwymol i gymeradwyo neu wrthod codiad cyflog cytunedig ar sail perfformiad. Mae Bil Senedd Cymru (Aelodau ac Etholiadau) yn Fil gan y Senedd, ac rwyf wedi bwrw ati i ymdrin yn adeiladol â gwelliannau a gyflwynwyd ar gyfer y Bil drwy gydol y broses o graffu'n ddeddfwriaethol arno. Fodd bynnag, mewn democratiaeth gynrychiadol, mae'n bwysig bod Aelod yn gallu datgan ei safbwyntiau heb ofn na ffafiaeth, gan gynnwys pan fo'r safbwyntiau hynny efallai'n amhoblogaidd. Hoffwn osgoi unrhyw amgylchiadau lle y gallai Aelodau gwahanol deimlo bod ganddynt lefelau gwahanol o ryddid i fynegi eu barn wleidyddol, a hynny yn sgil eu sefyllfaoedd ariannol personol.

Rwyf hefyd yn nodi y bydd darpariaethau Bil Senedd Cymru (Aelodau ac Etholiadau) yn cynyddu amllder etholiadau i'r Senedd, ac felly'n sicrhau mwy o gyfleoedd ar gyfer adnewyddu democrataidd. Bydd hefyd yn cynyddu atebolrwydd yr Aelodau drwy ganiatáu i'r etholwyr fynegi eu barn ynghylch perfformiad Aelodau yn amlach.

Diolch ichi am y cyfle i roi sylw ar y ddeiseb.

Yn gywir,

Mick Antoniw AS/MS
Y Cwnsler Cyffredinol
Counsel General

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Gohebiaeth.Mick.Antoniw@llyw.cymru
Correspondence.Mick.Antoniw@gov.Wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

Tudalen y pecyn 34
We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

P-06-1424 Senedd Reform Bill to be amended to include provisions for constituency approval of MS pay increases – Correspondence from the Petitioner to the Committee, 03 June 2024

The argument made by Mick Antoniw AS/AM;

"However, it is important in a representative democracy that a Member can express their opinion, including when it may be unpopular, without fear or favour. I would wish to avoid any circumstance in which different Members could feel that they had different levels of freedom to express their political opinion, by dint of their personal financial situations.!

This is simply a way of saying Assembly Members should not be held accountable for their actions! This gentleman clearly doesn't grasp that the most important word is *representative* and demonstrates he clearly subscribes to the Political theory of "I am not here to do what my voters **WANT** but what **I** believe is best for them"!

The whole point of a *Representative Democracy* is that the Representative is Democratically elected to Represent the constituents who elected them and their wishes as their representative! It is not to choose an Oligarch who then proceeds to advance his own beliefs in preference to those of his constituents. As such AMs are the employees of their constituents and as such my amendment simply introduces "performance related pay" why should AMs be able to ignore or overrule the desires of their constituents and still automatically receive any financial increment that's going! In any other job if you do a bad job you don't get a raise and no-one in the Senedd is in such financial straits that the refusal of an annual increment is going to cause them excessive hardship!

"I also note that the provisions in the Senedd Cymru (Members and Elections) Bill will increase the frequency of elections to the Senedd, thereby providing more opportunities for democratic renewal, and increasing the accountability of Members by allowing the electorate to more frequently express their opinion on Members' performance."

The above is a very poor substitute for the provisions of my Amendment!

Eitem 3.4

P-06-1433 Rhaid atal y gwaharddiad ar GB News yn y Senedd

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan Mark Griffiths ôl casglu 309 o lofnodion.

Geiriad y ddeiseb:

Sut gall Comisiwn y Senedd Commission wahardd rhaglenni darlledwr newyddion rhag cael eu dangos yn y Senedd? Dyma sut mae unbeniaeth yn dechrau.

GB News – bydd rhai yn eu hoffi, ac ni fydd eraill yn eu hoffi – ond yn fy marn i maent o leiaf yn cynnig trafodaeth wirioneddol ac yn gwahodd pob ochr o'r ddadl.

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- Gorllewin Caerdydd
- Canol De Cymru

Galw ar y Prif Weinidog i ymyrryd ac achub Duolingo Cymraeg.

Y Pwyllgor Deisebau | 10 Mehefin 2024
Petitions Committee | 10 June 2024

Cyfeirnod: SR248622-3

Rhif y ddeiseb: P-06-1434

Teitl y ddeiseb: Galw ar y Prif Weinidog i ymyrryd ac achub Duolingo Cymraeg.

Geiriad y ddeiseb: Ni fydd Duolingo yn diweddarau na datblygu ymhellach ei gwrs Cymraeg o ddiwedd mis Hydref 2023.

Mae'r ddeiseb hon yn galw ar y Prif Weinidog i ymyrryd yn y mater yn bersonol gyda Luis von Ahn, Prif Swyddog Gweithredol Duolingo, gyda'r nod o achub y cwrs Cymraeg.

1. Y cefndir

Uchelgais Llywodraeth Cymru yw gweld nifer y siaradwyr Cymraeg yng Nghymru yn cynyddu i 1 miliwn erbyn 2050, a fyddai bron yn dyblu nifer presennol y siaradwyr Cymraeg yng Nghymru. Dangosodd canlyniadau Cyfrifiad 2021 fod 538,300 o bobl 3 mlwydd oed neu hŷn yng Nghymru wedi dweud eu bod yn gallu siarad Cymraeg. Mae hwn yn ostyngiad o tua 23,700 o bobl ers Cyfrifiad 2011.

Mae ehangu darpariaeth cyfrwng Cymraeg a chyfleoedd i ddysgu a defnyddio'r iaith yn themâu allweddol yn strategaeth y Gymraeg sef [Cymraeg 2050](#). O ran y ddarpariaeth Dysgu Cymraeg – a ddarperir yn bennaf drwy'r [Ganolfan Dysgu Cymraeg Genedlaethol](#) – mae'n nodi fel a ganlyn:

Mae gan y sector Cymraeg i Oedolion gyfraniad pwysig i'w wneud i'n nod o gyrraedd miliwn o siaradwyr Cymraeg. Bydd yn gwneud hyn drwy alluogi oedolion o bob gallu ac oedran i wella'u sgiliau, ailddechrau astudio'r Gymraeg neu ddysgu o'r newydd er mwyn rhoi'r hyder iddynt i ddefnyddio'r Gymraeg yn y gweithle, yn gymdeithasol neu o fewn y teulu.

Mae Llywodraeth Cymru yn ariannu'r Ganolfan Dysgu Cymraeg Genedlaethol yn uniongyrchol. Mae'r Ganolfan (sy'n cynnal ei rhaglenni o dan y faner – Dysgu Cymraeg) yn dosbarthu arian i [11 darparwr cyrsiau ledled Cymru](#).

Fodd bynnag, mae yna hefyd ffyrdd eraill o ddysgu Cymraeg sy'n ategu darpariaeth y Ganolfan Dysgu Cymraeg Genedlaethol. Datblygodd Say Something in Welsh (SSiW) – sy'n gwmni Cymreig – lwyfan dysgu ar-lein ac mae Duolingo – sy'n llwyfan dysgu byd-eang ar sail apiau – yn darparu ffyrdd eraill o ddysgu Cymraeg. Mae [SSiW](#) a [Duolingo](#) fel ei gilydd, yn gweithio hefyd mewn partneriaeth â'r Ganolfan Dysgu Cymraeg Genedlaethol i alluogi mynediad a chysondeb ar draws y ddarpariaeth dysgu Cymraeg.

2. Duolingo

[Mae Duolingo yn gwmni technoleg addysgol o'r Unol Daleithiau](#) a gafodd ei sefydlu yn 2011, a'i lansio ym mis Mehefin 2012. Mae'n cynnig cyrsiau ar-lein trwy ei apiau mewn mwy na 40 o ieithoedd, gan gynnwys y Gymraeg. Sefydlwyd y cwmni gan yr Athro Luis von Ahn, sef y Prif Swyddog Gweithredol presennol.

Yn ôl adroddiadau, gwnaeth Duolingo [gynhyrchu refeniw o \\$531 miliwn](#) (Doler yr UD), a gwneud elw o \$16.1 miliwn, yn 2023. Amcangyfrifir bod ganddo dros 500 miliwn o ddefnyddwyr cofrestredig, a thua 37 miliwn o ddefnyddwyr dyddiol ledled y byd. Gall dysgwyr ddefnyddio Duolingo am ddim, er bod tanysgrifiad premiwm o'r enw Super Duolingo yn costio £5 y mis, sef cynnwys heb hysbysebion, sy'n cynnig cymwysiadau a gwasanaethau ychwanegol.

2.1. Datblygiad Duolingo yn y Gymraeg

Yn 2016, cychwynnodd criw o wirfoddolwyr – dan arweiniad y tiwtor Cymraeg, Richard Morse – ar y gwaith o ddatblygu a chynnal y cwrs Cymraeg ar Duolingo. Parhaodd y trefniant hwn yn ei le tan 2021, pan drosglwyddwyd y cyfrifoldeb i'r Ganolfan Dysgu Cymraeg Genedlaethol. Yn ôl adroddiad terfynol Llywodraeth Cymru ar y Cynllun gweithredu technoleg iaith Gymraeg, bu'r Ganolfan Dysgu Cymraeg Genedlaethol yn “gofalu am gynnwys cyrsiau Cymraeg Duolingo” rhwng Tachwedd 2021 a Thachwedd 2023. Mae'n nodi fel a ganlyn:

Yn y cyfnod hwnnw fe sicrhodd y Ganolfan fod y cwrs Cymraeg Duolingo wedi'i alinio â chysiau Sylfaen a Mynediad y Ganolfan fel bod dysgwyr y Ganolfan yn gallu defnyddio Duolingo fel adnodd i adolygu ac ymarfer eu Cymraeg.

Roedd gan y Ganolfan berthynas â Duolingo eisoes ar ôl sefydlu partneriaeth newydd yn 2017 i rannu ei adnoddau dysgu gyda'r Ap iaith. Byddai hyn, yn ôl Ganolfan, yn sicrhau “bod fersiwn Gymraeg ap rhad-ac-am-ddim Duolingo yn defnyddio'r un patrymau iaith a geirfa sy'n cael eu dysgu ar gyrsiau Cymraeg i Oedolion”.

2.2. Duolingo yn oedi datblygiad pellach

Ym mis Hydref 2023, Cyhoeddodd Duolingo y byddai'n oedi datblygiad y cwrs Cymraeg ar ei ap, fel rhan o adolygiad ehangach o'i gyrsiau. Yn ôl yr erthygl hon gan BBC Wales, byddai Duolingo yn sianelu ei adnoddau i gyrsiau a oedd yn fwy poblogaidd ymhlith defnyddwyr. Roedd hyn er gwaethaf y ffaith bod Duolingo wedi datgan yn 2020 bod y Gymraeg yn cael ei hystyried fel yr iaith oedd yn tyfu gyflymaf yn y DU, gyda chynnydd o 44% mewn dysgwyr newydd o gymharu â ffigurau 2019. Fe'i hystyriwyd hefyd y nawfed iaith fwyaf poblogaidd i'w dysgu yn y DU o'r holl ieithoedd sydd ar gael ar yr ap.

Wrth ymateb i'r cyhoeddiad ar Nation Cymru, dywedodd Richard Morse, a fu'n arwain y grŵp o wirfoddolwyr a ddatblygodd y cwrs Cymraeg ar yr Ap:

Duolingo is 'sunsetting the development of the Welsh course' (and many others). But they have promised to keep the course available.

It will no longer be possible to edit the course after this month so please note anything that possibly needs to be changed, ideally with a screenshot.

3. Camau gweithredu gan Lywodraeth Cymru

Yn dilyn cyhoeddiad Duolingo, gwnaeth y Gweinidog Addysg a'r Gymraeg ar y pryd Jeremy Miles AS, ysgrifennu at Luis von Ahn, Prif Swyddog Gweithredol Duolingo i fynegi pryder am y penderfyniad. Yn ei lythyr, dyddiedig 25 Hydref 2023, dywedodd y Gweinidog:

Whilst I appreciate that the Welsh from English course will remain on the Duolingo platform, I fear the decision not to update its content will be detrimental in the longer term as the course could start to lose its relevance for learners. I am requesting therefore that Duolingo reconsider its decision to pause development of the Welsh course.

Nododd y Gweinidog mewn ymateb i'r Pwyllgor Diwylliant a'r Gymraeg bod Luis von Ahn wedi ymateb i bryderon y Gweinidog ar 29 Hydref gan nodi fel a ganlyn:

... [nid] oedd y penderfyniad i oedi datblygiad cynnwys newydd ar y cwrs Cymraeg wedi bod yn un hawdd.

Serch hynny, nododd y Gweinidog fod Duolingo yn awyddus i sicrhau bod ganddi “i rôl barhaus i'w chwarae wrth helpu ieithoedd fel y Gymraeg i ffynnu”, a gofynnodd i aelodau o'i dîm i “estyn allan” i'w swyddfa “i weld sut y gallai Duolingo barhau i gefnogi Cymraeg 2050”.

Er bod y bartneriaeth yn un rhwng y Ganolfan Genedlaethol a Duolingo, cyfarfu swyddogion Llywodraeth Cymru â Phennaeth Materion Llywodraeth Duolingo ym mis Tachwedd 2023. Nododd y Gweinidog fod Duolingo wedi tynnu sylw at y canlynol:

heriau sylweddol y mae'n eu hwynebu wrth ddatblygu cynnwys newydd ac, er ei fod yn oedi datblygiad cynnwys newydd, pwysleisiodd **nad yw'r drws ar gau ar ddatblygiadau yn y dyfodol**. Roedd Duolingo hefyd yn awyddus i bwysleisio bod y profiad o weithio gyda'r Ganolfan fel partner wedi bod yn un cadarnhaol ac adeiladol, a chanmolodd yr ymrwymiad y Ganolfan i ddatblygu cwrs Cymraeg Duolingo ac i gynyddu nifer y defnyddwyr.

Roedd Llywodraeth Cymru, yn y tymor byr, i barhau â'i thrafodaethau â Duolingo i ddeall yr heriau, a lle y gellid darparu cymorth ymarferol. At hynny, roedd yn edrych i'r hirdymor, i weld pa rôl y gallai Duolingo ei chwarae fel “adnodd i gefnogi addysgu a dysgu wrth i bobl symud ymlaen ar hyd y continwwm”.

Cymraeg.

Waeth beth fo'r problemau gyda diweddaru'r cwrs, nododd Duolingo ei fod wedi ymrwymo "i sicrhau y bydd y cwrs Cymraeg bob amser ar gael yn rhad ac am ddim i ddefnyddwyr". Bydd deialog rhwng [Duolingo, y Ganolfan Genedlaethol a swyddogion Llywodraeth Cymru](#) hefyd yn parhau i "ganiatáu inni adolygu os oes angen diweddariadau i'r cwrs Cymraeg yn y dyfodol".

4. Camau gan Senedd Cymru

Yn dilyn newyddion am benderfyniad Duolingo i oedi datblygiadau pellach a diweddariadau i'r cwrs Cymraeg ar ei ap, gwnaeth Cadeirydd y Pwyllgor Diwylliant a'r Gymraeg [ysgrifennu at y Gweinidog Addysg a'r Gymraeg ar y pryd, Jeremy Miles AS](#). Mynegodd y Cadeirydd bryder am y penderfyniad a'i effaith ar ddefnyddwyr y platfform, a gofynnodd am ymateb i gyfres o gwestiynau.

Fe wnaeth y Gweinidog [ymateb ar 30 Tachwedd 2023](#) gan gadarnhau y bydd "y cwrs Cymraeg bob amser ar gael yn rhad ac am ddim i ddefnyddwyr" ar lwyfan Duolingo. Dywedodd y Gweinidog hefyd fod cyfarfodydd gyda'r cwmni ers y cyhoeddiad wedi arwain at gytuno ar "nifer o gamau i sicrhau bod ymrwymiad y cwmni i'r Gymraeg yn parhau".

Yn ystod [y Cyfarfod Llawn ar 25 Hydref 2023](#), [gofynnodd Samuel Kurtz AS](#) i'r Gweinidog ar y pryd am benderfyniad Duolingo:

Dros y dyddiau diwethaf, cyhoeddwyd bod yr ap iaith poblogaidd Duolingo yn rhoi'r gorau i sawl cwrs iaith, gan gynnwys y Gymraeg. Er na fydd y cwrs yn cael ei ddileu, mae'n golygu na fydd y cynnwys yn cael ei ddiweddaru, ac na fydd modd ychwanegu ato ... Mae'ch adran wedi bod mewn cysylltiad â'r cwmni. Gaf i ofyn pa gynigion y mae Llywodraeth Cymru wedi eu gwneud, ac oes unrhyw ymateb wedi dod i law gan reolwyr Duolingo?

Ymatebodd y Gweinidog i'r cwestiwn fel a ganlyn:

Mae Duolingo yn un o'r ffyrdd y mae pobl yn ei defnyddio i ddod at y Gymraeg—un o'r amryw o ffyrdd, wrth gwrs—ac mae'n parhau i fod yn llwybr sydd yn atyniadol, am resymau y byddwn ni'n eu deall. Rwyf wedi ysgrifennu at Duolingo, yn gofyn iddyn nhw ailystyried y penderfyniad maen nhw wedi ei gymryd. Ond fel y gwnaeth yr Aelod ei ddweud, dyw'r Gymraeg ddim yn mynd i ffwrdd o'r platfform—bydd hi'n parhau i fod yna. Fel efallai y bydd e'n ei gofio, mae'r Gymraeg yn un o'r enghreifftiau prin—efallai yr unig enghraifft—lle nad gwirfoddolwyr sy'n creu'r cynnwys

y tu hwnt i'r ap. **Ers rhyw gyfnod nawr, mae'r Ganolfan Dysgu Cymraeg Genedlaethol wedi bod yn gyfrifol am ddatblygu cynnwys yr ap yn y Gymraeg, yn adeiladu ar y gwaith gloyw a phwysig iawn y gwnaeth gwirfoddolwyr ei wneud cyn hynny.** Felly, yn sgil hynny, fy nealltwriaeth i yw bod mwy o ddatblygiad cyflym wedi digwydd i'r cynnwys sydd ar yr ap yn y Gymraeg efallai nag mewn rhai ieithoedd eraill. Felly mae'n bosib y bydd yr effaith yn llai andwyol ar y Gymraeg nag ar rai ieithoedd eraill. **Ond byddwn i yn hoffi gweld Duolingo yn newid eu penderfyniad,** nid o leiaf am y ffaith bod gennym ni strwythur sydd wedi ei hariannu yma yng Nghymru sydd yn barod i allu parhau i ddatblygu cynnwys ar yr ap.

Ar 6 Rhagfyr 2023, cyflwynodd Andrew RT Davies AS gwestiwn ysgrifenedig i'r Gweinidog Addysg a'r Gymraeg, ar y pryd, am unrhyw drafodaethau pellach a gynlluniwyd gyda Duolingo;

A oes gan y Gweinidog gynlluniau i gynnal trafodaethau pellach gyda Duolingo ynghylch cynnal cefnogaeth i'r cwrs Duolingo Cymraeg, yn dilyn y cynnydd yn nifer y defnyddwyr sy'n ymgymryd â'r cwrs?

Ymatebodd y Gweinidog ar 15 Rhagfyr 2022, gan nodi fel a ganlyn:

A meeting was held with Duolingo on 13 November 2023, where the company confirmed that the Welsh course will continue to be available on the Duolingo platform and will remain free for all learners to use.

We have also agreed to meet regularly to review Duolingo's contribution to the Cymraeg 2050 Strategy.

Ar 30 Ionawr 2024, yn ystod dadl yn y Cyfarfod Llawn ar Adroddiad Blynyddol Comisiynydd y Gymraeg, gwnaeth y Gweinidog fyfyrion ymhellach ar benderfyniad Duolingo i beidio â pharhau i ddiweddarau'r cwrs Cymraeg, gan nodi fel a ganlyn:

... ar lawr gwlad, fyddwn i fy hunain yn synnu pe bai 99 y cant o bobl sy'n defnyddio'r ap yn sylwi bod gwahaniaeth wedi bod. Felly, mae eisiau cymryd rhywfaint o gysur o hynny. Dyw e ddim yn grêt, ond dyw'r Gymraeg ddim yn cael ei—. Mae'n cael ei thrin yn wahanol i'r ieithoedd mwyaf, ond dyma ran o gynllun ehangach gan Duolingo. O safbwynt y Gymraeg, un o'r pethau calonogol, roeddwn i'n meddwl, oedd ymateb Duolingo i'r ymgyrch ar ran pobl sy'n medru'r Gymraeg. Doedden nhw ddim wedi gweld unrhyw beth o'r fath o'r blaen, felly, mae hwnna'n

Cymraeg.

dangos rhywbeth i ni, rwy'n credu, am yr angerdd a'r ymdeimlad sydd o blaid dysgu'r Cymraeg.

Ar 13 Mawrth 2024, cyflwynodd Andrew RT Davies AS gwestiwn ysgrifenedig arall i'r Gweinidog ar y pryd am y camau a gymerwyd i "... sicrhau bod unrhyw wallau ar Duolingo yn cael eu cywiro a'u rhyddhau i'r 700,000 o ddefnyddwyr sy'n ei ddefnyddio i ddysgu Cymraeg?"

Ymatebodd y Gweinidog fal a ganlyn:

*Concerns about errors in course content have recently been submitted by individuals directly to Duolingo. I understand that Duolingo has considered all of the matters raised but has **concluded that only a few of the requests for revisions were due to valid errors.** They are in the process of making those revisions.*

*Duolingo has indicated that it is **willing to correct errors in the Welsh course.** Any concerns should be raised, either **directly with Duolingo** or through the National Centre for Learning Welsh, for it to consider.*

Yn ystod sesiwn dystiolaeth ddiweddar y Pwyllgor Diwylliant, gofynnodd Tom Giffard AS i Brif Weithredwr y Ganolfan Dysgu Cymraeg Genedlaethol am benderfyniad Duolingo:

Chwe mis yn ôl neu rhywbeth, roedd Duolingo yn dweud nad oedden nhw yn mynd i gario ymlaen i 'updat-io' yr ap. Pa effaith mae hwnna wedi ei gael, yr ydych chi wedi gweld hyd yn hyn, ar eich ymdrechion chi i gael pobl i ddysgu Cymraeg?

Mewn ymateb, nododd y Prif Weithredwr fel a ganlyn:

Y newyddion da ydy bod y cwrs yn dal i fodoli. Felly, mae'r cwrs Duolingo Cymraeg yn dal i fod yna, a llawer iawn o bobl yn troi ato fo. Beth ddaeth i ben oedd yr elfen diweddar ar y cwrs. Felly, i fod yn hollol onest, **dwi ddim yn rhagweld bydd yna effaith enfawr ar hynny.** Mae'r adnodd yn dal i fod ar gael. Mae pobl yn troi ato fo yn union yn yr un modd. Dŷn ni wedi alinio rhywfaint o'r cwrs Duolingo gyda'n cyrsiau ni, felly mae'n eithaf hawdd i bobl fanteisio ar y ddau. Ond, eto, buaswn i'n annog pobl i **ddefnyddio Duolingo i ategu at yr hyn dŷn ni'n ei wneud**, i ymarfer ac i'w helpu nhw i ddefnyddio'r Gymraeg. Felly, dim effaith enfawr, i fod yn onest.

Gwneir pob ymdrech i sicrhau bod y wybodaeth yn y papur briffio hwn yn gywir adeg ei gyhoeddi. Dylai darllenwyr fod yn ymwybodol nad yw'r papurau briffio hyn yn cael eu diweddarau o reidrwydd na'u diwygio fel arall i adlewyrchu newidiadau dilynol.

Delyth Jewell AS
Cadeirydd
Pwyllgor Diwylliant, Cyfathrebu, y Gymraeg,
Chwaraeon a Chysylltiadau Rhyngwladol,
Senedd Cymru
Bae Caerdydd
CF99 1SN

SeneddDiwylliant@senedd.cymru

30 Tachwedd 2023

Annwyl Delyth

Diolch am eich llythyr dyddiedig 25 Hydref yn holi am fwy o wybodaeth yn dilyn adroddiadau diweddar na fydd Duolingo yn parhau i olygu na diweddarau'r cwrs Cymraeg o Hydref 2023 ymlaen. Fe anfonoch chi lythyr pellach ataf i ar 22 Tachwedd yn gofyn am ddiweddariad yn dilyn ein cyfarfod ni gyda chwmni Duolingo; gan i ni gyfarfod â'r cwmni ar 13 Tachwedd rwy'n falch i allu darparu diweddariad yn yr ymateb hwn.

Mae'n bwysig nodi ar y dechrau y bydd y cwrs Cymraeg dal ar gael ar blatfform Duolingo ac yn parhau i fod yn ddigost i bob dysgwr sy'n ei ddefnyddio. Ers dechrau'r bartneriaeth gyda Duolingo ym mis Ionawr 2022, mae'r Ganolfan Dysgu Cymraeg Genedlaethol ("y Ganolfan") wedi gweithio i sicrhau bod cynnwys cwrs Cymraeg Duolingo wedi'i alinio â chwricwlwm y Ganolfan ar gyfer ei chysiau sylfaen a mynediad. Mae hyn yn golygu y gall dysgwyr ddefnyddio Duolingo fel adnodd ac offeryn ymarfer gwerthfawr ochr yn ochr â chysiau y maent yn eu dilyn gyda'r Ganolfan. Mae'r cwrs Cymraeg ar Duolingo yn gynhwysfawr a chefnogir hyn gan y nifer uchel o ddefnyddwyr gweithredol. Rwy'n falch felly y bydd y cwrs yn parhau i fod ar gael i ddysgwyr i'w cefnogi wrth iddynt ddysgu Cymraeg.

O fis Tachwedd 2023 mae Duolingo yn oedi gwaith ar ei holl gyrsiau ar gyfer ieithoedd sy'n cael eu datblygu gyda phartneriaid fel y Ganolfan. Maent yn canolbwyntio am y tro ar ddatblygu cyrsiau yn fewnol ar gyfer yr ieithoedd mwyaf gan ddefnyddio eu staff eu hunain. Gan fod datblygu cynnwys yn gofyn am nifer sylweddol o staff arbenigol, mae Duolingo yn canolbwyntio ar yr ieithoedd mwy yn gyntaf.

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Gohebiaeth.Jeremy.Miles@llyw.cymru
Correspondence.Jeremy.Miles@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Anfonais llythyr at Dr Luis von Ahn, sylfaenydd a Phrif Weithredwr Duolingo ar 25 Hydref, yn fuan ar ôl cael fy hysbysu'n ffurfiol o'u cynlluniau, gan ofyn iddo ailystyried penderfyniad y cwmni i atal y datblygiadau ar gynnwys Cymraeg Duolingo. Cyhoeddwyd y llythyr hwnnw ar wefan y Llywodraeth: [Llythyr: Duolingo | LLYW.CYMRU](#).

Cefais ateb gan Dr von Ahn ar 29 Hydref yn nodi nad oedd y penderfyniad i oedi datblygiad cynnwys newydd ar y cwrs Cymraeg wedi bod yn un hawdd. Fodd bynnag, dywedodd Dr von Ahn ei fod yn credu bod gan y cwmni rôl barhaus i'w chwarae wrth helpu ieithoedd fel y Gymraeg i ffynnu a nododd ei fod wedi gofyn i aelodau ei dîm estyn allan i'm swyddfa i weld sut y gallai Duolingo barhau i gefnogi Cymraeg 2050.

Oherwydd contract ffurfiol y Ganolfan gyda Duolingo, roedd yr holl ymwneud ynghylch y cwrs Cymraeg cyn hyn rhwng y ddau barti hynny. Gwnaeth swyddogion o Is-adran Cymraeg 2050 gyfarfod â Phennaeth Materion Llywodraethol Duolingo ar 13 Tachwedd. Yn ystod y cyfarfod tynnodd Duolingo sylw at yr heriau sylweddol y mae'n eu hwynebu wrth ddatblygu cynnwys newydd ac, er ei fod yn oedi datblygiad cynnwys newydd, pwysleisiwyd nad yw'r drws ar gau ar ddatblygiadau yn y dyfodol. Roedd Duolingo hefyd yn awyddus i bwysleisio bod y profiad o weithio gyda'r Ganolfan fel partner wedi bod yn un cadarnhaol ac adeiladol, a chanmolodd yr ymrwymiad y Ganolfan i ddatblygu cwrs Cymraeg Duolingo ac i gynyddu nifer y defnyddwyr.

Rwy'n falch o ddweud, drwy'r cyfarfod hwn, ein bod wedi meithrin perthynas gadarnhaol â Duolingo ac wedi cytuno ar nifer o gamau i sicrhau bod ymrwymiad y cwmni i'r Gymraeg yn parhau. Yn y tymor byr rydym wedi cytuno i gael trafodaeth barhaus i ddeall yn well yr heriau y mae Duolingo yn eu hwynebu wrth ddatblygu cynnwys newydd ac i weld a oes unrhyw gymorth ymarferol y gallwn ei gynnig i hwyluso'r gwaith hwn yn y dyfodol. Rydym hefyd wedi cytuno i edrych ar ffyrdd y gallem weithio mewn partneriaeth â Duolingo a'r Ganolfan i barhau i gynyddu nifer y bobl sy'n defnyddio'r cwrs Cymraeg fel cymorth dysgu ac i hyrwyddo cyfleoedd dilyniant i ddysgwyr sydd wedi dod i ddiwedd y cwrs Duolingo.

Yn y tymor hirach rydym wedi cytuno i gwrdd yn rheolaidd wrth i ni ddatblygu'r cynigion yn y Bil Addysg Gymraeg ac un continwmm ar gyfer sgiliau Cymraeg, er mwyn ystyried a oes gan Duolingo rôl fel adnodd i gefnogi addysgu a dysgu wrth i bobl symud ymlaen ar hyd y continwmm.

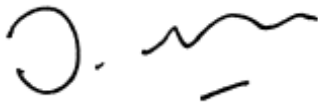
Mae Duolingo hefyd wedi ymrwymo i rannu eu harbenigedd i helpu gyda'n cenhadaeth i ymgysylltu â dysgwyr ifanc a chynnig gwersi Cymraeg am ddim i bobl ifanc 16-25 oed. Mae cyfran sylweddol o ddefnyddwyr Duolingo ledled y byd o fewn y braced oedran hwnnw ac rwy'n falch y bydd modd i ni dynnu ar eu profiadau wrth i ni chwilio am y ffyrdd gorau o ddenu pobl ifanc i ddysgu Cymraeg.

Ailddatganodd Duolingo hefyd ei ymrwymiad i sicrhau y bydd y cwrs Cymraeg bob amser ar gael yn rhad ac am ddim i ddefnyddwyr, a'i fod yn barod i gael deialog reolaidd gyda ni a'r Ganolfan a fydd yn caniatáu inni adolygu os oes angen diweddariadau i'r cwrs Cymraeg yn y dyfodol.

Mae'r Ganolfan yn fodlon â'r cwrs Cymraeg ar Duolingo fel mae'n sefyll, ac mae'n cyfateb i tua A2 ar y Fframwaith Cyfeirio Ewropeaidd Cyffredin ar gyfer leithoedd (CEFR). Mae'r Ganolfan wedi gweithio gyda Duolingo i ddatblygu'r cynnwys hwn fel ei bod yn gymorth addysgu gwerthfawr i'w dysgwyr, a all eu helpu ar hyd eu taith i ddod yn siaradwyr Cymraeg. Ar hyn o bryd nid yw'n bosibl pennu goblygiadau ariannol datblygu cynnwys newydd, ond mae Duolingo a'r Ganolfan wedi nodi y byddai datblygu cwrs Cymraeg i lefel ganolradd (hyd at B2 ar gontinwmm CEFR) yn gofyn am gryn dipyn o adnoddau ychwanegol o ran amser staff.

Fel yr amlinellwyd uchod, rydym yn awyddus i gynnal deialog gyda Duolingo er mwyn deall yn well yr heriau y mae'n eu hwynebu ac i sicrhau bod unrhyw ddatblygiadau yn y dyfodol yn cefnogi creu a chyflwyno continwmm ar gyfer dysgu Cymraeg.

Yn gywir,

A handwritten signature in black ink, consisting of a circular initial followed by a stylized, wavy line representing the surname.

Jeremy Miles AS/MS

Gweinidog y Gymraeg ac Addysg
Minister for Education and Welsh Language

**P-06-1434 First Minister to intervene & save Welsh Duolingo –
Correspondence from the Petitioner to the Committee, 05 June 2024**

Diolch am eich ebost.

Thank for your your email.

I very much welcome the news that my petition will be discussed by the Pwyllgor.

I wish to state that I received a very favourable response to my petition, with a large number of people commenting that they were disappointed to learn that the Duolingo Cymraeg course would no longer be updated. I am a learner, with a very modest social media following. I genuinely believe that if I had a larger reach on social media, there would have been a much stronger response to the survey.

As an adult learner, I have become very passionate about Cymraeg, and I aim to be able to live my life through the media of Cymraeg where possible.

I feel that Cymraeg should not just survive, but it should be able to thrive, with the residents of Cymru, and those who identify as Cymry (wherever they live), being able to converse in our beautiful and historical language with confidence. This confidence will only be developed through exposure to the language, and its use.

Each and every person who signed the petition can (and should) be counted towards the 1m Cymraeg speakers target, and we as a nation should be doing everything that we can to support them in their learning journeys.

I note and commend Mr Miles' comments in relation to the provision of free Cymraeg learning for those aged between 16 and 25 years of age. Though I feel that we must recognise that there will be a large number of people in this age range who are not in formal education, and for whom their only access to learning Cymraeg comes through a mobile app.

In addition, there are adults who are outside of this age range, who will be looking for any reliable resources to (1) supplement their learning, or (2) will use a mobile app as their one and only resource.

The risk we (collectively, as native speakers, learners and everyone in between) have is that for a massive company like Duolingo to stop updating a very popular resource, is that it could lead to learners stopping their learning altogether. I feel that this could then have very serious implications for the 1m speakers target.

The demand for this resource is there, we just need for it to be supplied (and maintained) so that it does not stagnate.

Any support or intervention that can be provided or made in order to continue the development of a Cymraeg Course will undoubtedly go some way to helping meet this demand.

Diolch. Thank you.

Eitem 4.1

P-06-1350 Ailagor Ward Dyfi yn Ysbyty Tywyn ar unwaith

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan Jane Eleanor Seddon Barraclough, ar ôl casglu 1,314 o lofnodion ar-lein, ac 4,214 lofnodion ar bapur, sef cyfanswm o 5,528 lofnodion.

Geiriad y ddeiseb:

Rydym wedi ein llorio gan benderfyniad Betsi Cadwaladr i gau 'dros dro' ward cleifion mewnol Ysbyty Tywyn. Rydym am i'r ward gael ei hailagor ar unwaith.

Mae cau'r ward hon heb unrhyw ymgynghori na hysbysiad yn gam bwriadol ac anhryloyw; mae'n gamddefnydd o wasanaeth cyhoeddus ein cymuned. Gallwch ein cefnogi drwy lofnodi'r ddeiseb. Diolch am eich cefnogaeth.

Gwybodaeth Ychwanegol:

Cafodd staff a chleifion wybod ar y dydd lau y bydden nhw'n cael eu symud i ysbyty Dolgellau erbyn y dydd Mawrth dilynol.

Dim rhybudd, dim ymgynghori, dim trafod, dim rhesymeg.

Pe na bai staff am symud i Ddolgellau bydden nhw heb swydd. Mae Tywyn yn ysbyty newydd sydd ag offer a chyfleusterau rhagorol. Mae gan ein hysbyty staff gwych yn gweithio ynddo. Mae ein perthnasau a'n ffrindiau wedi cael y gofal gorau posibl y gallai rhywun ddymuno ei gael.

Mae'r bwrdd iechyd wedi dweud nad yw'n gallu recriwtio digon o staff i lenwi swyddi. Rydym am weld y dystiolaeth sydd gan y bwrdd iechyd sy'n dangos eu bod mewn gwirionedd wedi mynd ati i recriwtio staff ar gyfer ein hysbyty. Mae'r ysbyty hwn yn adnodd hanfodol yn ein cymuned. Os gwelwch yn dda, cefnogwch ein hymgyrch.

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- Dwyfor Meirionnydd
- Canolbarth a Gorllewin Cymru

Bwrdd Iechyd Prifysgol
Betsi Cadwaladr
University Health Board

Bloc 5, Llys Carlton, Parc Busnes Llanelwy,
Llanelwy, LL17 0JG

Block 5, Carlton Court, St Asaph Business
Park, St Asaph, LL17 0JG

Jack Sargeant, MS
Cadeirydd – Y Pwyllgor Deisebau,
Senedd Cymru,
Bae Caerdydd,
Caerdydd,
CF99 1SN

Ein cyf / Our ref: CS/EG(CE24/0513)

Ffôn: 01745 448788 ext 6382

Gofynnwch am / Ask for: Emma Hughes

E-bost / Email: emma.hughes19@wales.nhs.uk

Dyddiad / Date: 10^{fed} Mai 2024

Annwyl Jack,

Deiseb P-06-1350 Ail-agor Ward Dyfi, Ysbyty Tywyn

Mae'r Pwyllgor wedi gofyn am ddiweddariad ar y ddau faes canlynol:

1) Diweddariad ar ymdrechion i recriwtio, gan gynnwys ymdrechion i recriwtio y tu allan i'r ardal (yn y DU).

Mae ward cleifion mewnol Dyfi yn Ysbyty Tywyn yn parhau i fod ar gau hyd nes y ceir lefel ddiogel o staffio i sicrhau diogelwch cleifion, ansawdd a safonau gofal yn unol â Deddf Lefelau Staff Nyrsio (Cymru) (Medi 2016). Mae recriwtio'n wedi bod yn her sylweddol er gwaethaf ein holl ymdrechion.

Mae'r ymdrechion yn parhau ac mae swyddi yn cael eu hysbysebu'n rheolaidd yn genedlaethol drwy NHS Jobs. Mae ymgyrch recriwtio wedi'i thargedu yn parhau i fod ar y cyfryngau cymdeithasol ac mae cyfleoedd gyrfa wedi'u hysbysebu'n lleol gyda chymorth cymuned Tywyn.

Mae dwy nyrs sydd wedi'u hyfforddi'n rhyngwladol wedi'u recriwtio'n llwyddiannus i swyddi yn Ysbyty Tywyn ac rwy'n falch o adrodd eu bod yn ddiweddar, wedi cwblhau'r cymwyseddau gofynnol i ymarfer yn nyrsys cofrestredig yn y DU. Serch hynny, er mwyn caniatáu i Ward Dyfi ailagor i gleifion mewnol, gyda gofal diogel i gleifion Lefel 1-2 mewn 1-8 gwely 24 awr y dydd, mae angen recriwtio 1.72 WTE Nyrs Gofrestredig (B5) arall. Byddai angen adnoddau staffio ychwanegol er mwyn rheoli cleifion ag aciwtedd uwch, neu i agor rhagor o welyau.

Rwy'n falch iawn bod dwy nyrs ychwanegol sydd wedi'u hyfforddi'n rhyngwladol wedi'u penodi ac mae trefniadau i'r ddwy nyrs hyn deithio i'r DU ar y gweill a'n golwg hefyd ar lenwi'r swyddi gwag sy'n weddill yn ysbyty Tywyn. Nid oes gennym amserlen bendant eto ac wrth gwrs, bydd angen iddynt gwblhau'r cymwyseddau gofynnol ar ôl cyrraedd.

Efallai y bydd gan y Pwyllgor ddiddordeb hefyd yn rhai o'r gwasanaethau a'r camau gweithredu eraill y mae'r bwrdd iechyd yn eu cymryd i sicrhau bod ystod eang o wasanaethau iechyd ar gael i bobl rhanbarth Tywyn.

Cyfeiriad Gohebiaeth ar gyfer y Cadeirydd a'r Prif Weithredwr / Correspondence address for Chairman and Chief Executive:
Swyddfa'r Gweithredwyr / Executives' Office
Ysbyty Gwynedd, Penrhosgarnedd
Bangor, Gwynedd LL57 2PW

Tudalen 51 o 51
www.bcu.wales.nhs.uk / **Web:** www.bcu.wales.nhs.uk

- Mae gwasanaeth Tuag Adref yn Nhywyn yn cefnogi ail-alluogi cleifion. Mae'n hwyluso rhyddhau cleifion o'r ysbyty i'r cartref yn gynt ac yn cynnig cefnogaeth i osgoi derbyniadau i'r ysbyty lle bo modd. Ers i'r gwasanaeth ddechrau ym mis Mai 2023, cafodd 95 eu cyfeirio at y gwasanaeth. Ym mis Gorffennaf 2023 a mis Ionawr 2024, roedd nifer y galwadau a wnaed yn fwy na 450. Cafwyd adborth cadarnhaol gan staff a chleifion ynghylch y gwasanaeth hwn.
- Ers i'r ystafell driniaeth agor ym mis Mehefin 2023, cofnodwyd 1340 o ymweliadau. Mae mwy na 120 o gleifion yn mynychu'r ystafell driniaeth bob mis. Gwelir nifer o wahanol fathau o achosion gan gynnwys newid dresins, profion gwaed a rheoli cathetr. Mae'r gwasanaeth hwn yn parhau i ehangu wrth i hyfforddiant a chymwyseddau gael eu datblygu. Mae'r gwasanaeth hwn yn cefnogi gwasanaethau sydd eisoes yn bodoli e.e. Nyrsio Ardal, yr Uned Mân Anafiadau a phractisau meddygon teulu er mwyn lleihau amseroedd aros, cynyddu capasiti a gwella'r profiad i gleifion. Mae'r ystafell driniaeth yn caniatáu i gleifion gael mynediad at ofal yn nes at eu cartrefi.
- Yn dilyn gweithdy gyda staff yn Ysbyty Tywyn, datblygwyd Hwb Llesiant a gynhelir rhwng 2-4pm bob dydd Iau. Cafwyd adborth cadarnhaol ac mae'r Hwb Llesiant wedi bod yn allweddol wrth gefnogi pobl sy'n unig. Mae nifer o siaradwyr gwadd wedi mynychu'r Hwb Llesiant gan gynnwys;
 - Y Tîm Atal Codymau
 - Gwasanaeth Cynnal Gofalwyr
 - Gofal a Thrwsio Cymru
 - Tan y Maen (Adnoddau iechyd meddwl a llesiant)
 - Therapi cerdd
 - Sesiynau clinig cof

Rydym yn parhau i fod yn ymroddedig i weithio gyda thriolion a chynrychiolwyr Tywyn. Yn y cyfamser, agorwyd gwelyau ychwanegol yn Ysbyty Dolgellau. Cynhaliodd y bwrdd iechyd weithdy pellach gyda rhanddeiliaid lleol ar 26 Ebrill 2024 er mwyn edrych ar ddatblygu model gwasanaeth cynaliadwy ar gyfer Tywyn a'r cyffiniau. Roedd y mynychwyr yn cynnwys aelodau o grŵp gweithredu'r ysbyty, Cyngor Tref Tywyn, aelod o'r Senedd, yr awdurdod lleol, bwrdd iechyd cyfagos, a staff o'r cartrefi gofal lleol a'r ysbyty. Roedd yn weithdy cynhyrchiol iawn ac mae'r camau gweithredu y cytunwyd arnynt yn cael eu coladu ar hyn o bryd.

2) Manylion am y rheswm dros benderfyniad y Bwrdd Iechyd i dynnu hawl y cyhoedd i ofyn cwestiynau mewn cyfarfodydd cyffredinol yn ôl.

Cynhelir cyfarfodydd bwrdd rheolaidd y bwrdd iechyd yn gyhoeddus, yn yr un modd â holl gyrrff y GIG yng Nghymru ac yn unol â Deddf Cyrff Cyhoeddus 1960.

Mae'r Bwrdd wedi ymrwymo i ymchwilio i dulliau ystyrlon o ymgysylltu â'r cyhoedd gyda chyfleoedd i godi materion ac awgrymiadau mewn nifer o ffyrdd. Ym mis Medi 2023, gofynnodd y bwrdd iechyd am adborth gan y cyhoedd ar sut y gallai'r Bwrdd ymateb yn fwy effeithiol i'w cwestiynau a gofynnodd hefyd am adborth ar brosesau mwy effeithiol gyda LLAIS a sefydliadau partneriaeth eraill. Ar ôl derbyn yr adborth, mae'r dulliau bellach yn cynnwys:

- Pwysleisio drwy gyfarfodydd y Bwrdd ac ar wefan BIPBC bod croeso i gwestiynau unrhyw bryd. Unwaith bob deufis yn unig, y cynhelir cyfarfodydd y Bwrdd ac mae amser i ystyried y materion a godwyd mewn cwestiynau i'r Bwrdd yn brin. Gellir cyflwyno cwestiynau i'r Cadeirydd, y Prif Weithredwr neu drwy'r manylion cyswllt sydd ar gael ar y wefan unrhyw bryd a byddant yn cael ymateb.
- Datblygwyd Adroddiad Profiadau y Dinesydd ar y cyd â LLAIS. Nod yr adroddiad hwn yw rhoi llais rheolaidd i boblogaeth Gogledd Cymru yng nghyfarfodydd y Bwrdd. Fe'i llunnir ar sail profiadau a rennir gan gleifion a gofawyr â chyswllt a'u heiriolwyr. Mae'r adroddiad hefyd yn ceisio tynnu sylw at unrhyw dueddiadau sy'n dod i'r amlwg. Mae hyn yn caniatáu amser i amlygu llawer o leisiau a materion. Cyflwynwyd yr adroddiad cyntaf ym mis Ionawr 2024 a disgwyllir yr ail ym mis Mai 2024.
- Mae Digwyddiadau Ymgysylltu â'r Gymuned bellach yn cael eu cynnal yn rheolaidd ledled ardal y bwrdd iechyd a chyfle i'r boblogaeth gwrdd â'r Bwrdd mewn lleoliad cymunedol sy'n agos atyn nhw. Mae hyn yn rhoi'r cyfle iddynt glywed am ddiweddariadau ar faterion sy'n ymwneud â'u rhan nhw o Ogledd Cymru a chodi materion sy'n bwysig iddyn nhw. Mae'r lefel hon o ymgysylltu yn cyfrannu at ein dealltwriaeth ni am sut i wella'r gwasanaethau rydym yn eu comisiynu a'u darparu. Ers eu lansio ym mis Ionawr 2024 mae'r bwrdd iechyd wedi cynnal pedwar o'r digwyddiadau hyn. Bydd manylion digwyddiadau'r dyfodol ar gael ar ein gwefan.

Yn gywir

Carol Shillabeer
Prif Weithredwr/Chief Executive

2nd June 2024

Glan Eifion
Seaview
Borth-Y-Gest
Porthmadog
Gwynedd LL49 9TP

Mr Jack Sargeant MS
Chair –Petitions Committee
Senedd Cymru.
Cardiff
CF99 1SN

Tel : 01766 513 337
Mob: 07968 437 060
e-mail: tom@communityhospitals.net

P-06-1350 Re-open Dyfi Ward at Tywyn Hospital

Dear Mr Sargeant,

The petitioners have invited me to forward further observations to your Committee from the Community Hospitals Association. This follows the petitioners' receipt of a copy of the letter of 10th May 2024, from the Chief Executive of Betsi Cadwaladr University Health Board (BCUHB), to the Petitions Committee.

I have to say that the Community Hospitals Association was deeply saddened by Ms Shillabeer's letter and by the state of healthcare provision in South Meirionnydd that it depicts.

The essence of Ms Shillabeer's reply was that although some 15 months have passed since BCUHB started their recruitment to fill departing staff's posts, and over 12 months since the community started their petition to the Senedd, restoration of necessary healthcare services has not been achieved. There has been a year of failings by the local management recruitment staff.

Successive Health Ministers have recognised the deficiencies that have long existed in BCUHB's healthcare service delivery, which is why BCUHB has been so frequently assigned "in special measures". I am sure that you personally, from your Senedd postbag, are aware of the significant number of residents in North Wales who have suffered from, or are suffering still, because of substandard BCUHB healthcare services.

I am equally aware, from the many anecdotes that we receive from the community hospitals network, and from reading reports from LLAIS, of the deficiencies in the BCUHB service. Most regrettably, the Coroner confirms that in the BCUHB area, much too frequently an inadequate healthcare service leads to tragedy.

One has to have sympathy for Ms Shillabeer! I am sure that she wishes to improve the quality of healthcare delivered in North Wales. Her predecessors, as Chief Executives, discovered that quite a few local BCUHB management teams underperformed, and that some of them were incompetent. Her predecessors failed to make all the necessary changes and Ms Shillabeer is now tackling the task.

The failure of the local BCUHB management team to recruit the necessary staff for Tywyn hospital's Dyfi ward in over a year, is an unacceptable performance. BCUHB is receiving assistance with rectifying some of its performance problems under special measures. After the long delay in filling the vacant Tywyn posts, I would have expected the Minister's office to have offered assistance to BCUHB from a competent recruitment officer. Such an action could have resolved the recruitment failings and provided badly needed training to local BCUHB management staff.

COMPARISONS

A short while ago, NHS England announced a 'year on year' increase of over 6% in the number of nurses employed in the English NHS, a real increase of 21,000. There is evidence that nurses living in urban areas, especially those with families, can be attracted to move into rural areas from major urban centres. The Community Hospitals Association has seen several such recent successes, including in Bishops Castle, where the community hospital serves part of Powys. Surely, with help, BCUHB can do better.

IMPACT ON RESIDENTS' HEALTH.

Healthcare Inspectorate Wales did review the Tywyn Hospital Dyfi ward in November 2017 and concluded that "the services provided safe and effective care". Currently the Dyfi ward is closed and hence residents are denied that "safe and effective care". Since their November 2017 visit, HIW does not appear to have evaluated the remaining healthcare services in the Tywyn area and hence has not commented on the general deficiency of healthcare service that is now provided in the area.

I can find no evidence that Public Health Wales (nationally or the service within BCUHB) has assisted either. The health and wellbeing status of the residents of South Meirionnydd does not appear to have been assessed by PHW. Demographically, we know that there is a high elderly cohort within the South Meirionnydd population. How well, or badly, they are faring seems to have been ignored.

We trust that your committee can find some method of encouraging NHS Wales to live up to its responsibilities and to restore service to the Tywyn area. We seek your committee's continued support.

Yours sincerely

Tom Brooks

Committee Member for Wales
Community Hospitals Association

P-06-1350 Re-open Dyfi Ward at Tywyn Hospital now - Correspondence from the Petitioner to the Committee, 05 June 2024

P-06-1350 reopen Dyfi Ward at Tywyn Hospital now

The latest reply to the petitions committee, received in May from Carol Shillabeer, the current Chief Executive for Betsi Cadwaladr University Health Board, is unconvincing. It does not answer many of the matters raised by the Tywyn Hospital Action Group in all four of their previous letters to the Petitions Committee. Looking at the minimal progress the Health Board have actually achieved in the past year, the outlook for health services in the Tywyn area is bleak. The Health Board have serious capability issues within their senior management teams, as their history shows. They have been shown to lack honesty and integrity and are unable to manage our public health service efficiently or openly. We know this from our experiences, from our investigations, from talking to staff and we have set out the evidence in our previous replies. The very fact that the Board closed the opportunity for the public to ask questions at their general meetings, replies to which need to be accessible and open in the public domain, proves that they fear scrutiny.

News of the recent major scandals concerning contaminated blood and post office services has shown that far too many public services are managed in a defensive and covert manner, where the interests of covering up poor management and decision making is at the expense of employees and the public. The Board has no interest in ensuring that they retain their staff and staff have left or are leaving. For example, Carol Shillabeer fails to mention that two international nurses, who currently work in Dolgellau Hospital, are terminating their contracts with BCUHB early, to go and work in Scotland. She states that the Board is holding 'workshops' where staff and the public have offered up ideas for furthering health services in Tywyn. These ideas are hardly ever realised. The board continue to promote peripheral services, such as a monthly 'wellbeing hub'. The services which were provided in 2017, such as the inpatients ward and out of hours care, remain closed. The closing the ward for patients and relatives has been a cause of severe upset and concern.

Many matters raised in the Action Group's last reply have not been answered. This includes, 'BCUHB had been considering other plans for our hospital. ulterior plans that the health board have for Tywyn Hospital need to be made public. On 28/04/23 BCUHB notes from a meeting *'Enhanced Services Action Plan'* show that *'End of life and hospice care to be considered as an option for beds at Tywyn Hospital, and 28/04/23 - to discuss Hospice Dewi Sant and Marie Curie Service in the area to follow up on previous conversations, status in progress'*. Considerable funding from donations was provided to enable the hospital to be refurbished, and the hospital is part of the public health service meeting the needs of all the people of Tywyn and surrounding areas. Additionally, the appropriate use and management of donations is a serious concern, because in March 2023, only a few weeks before its closure, over £10,000 from the Tywyn Hospital donations fund was authorised to pay for an updated patient kitchen for the inpatients ward, when in February 2023, the health board had begun planning its closure.'

There have been many opportunities for the Board to open the inpatient ward. It chooses not to open it. It chose to close it in the first place, based on a rationale which has been shown to be flawed. Please refer the previous reply about the dishonest statements it provided to the public about closing Tywyn Hospital.

The group continues to endeavour to demonstrate in our replies to the Petitions Committee how BCUHB have mismanaged our facilities and health service. There is no reinforcement of the standards and attitudes required and the continued obfuscation is a serious matter of concern. More than one year on, the Health Board do not want to reopen the inpatients ward.

As stated in previous replies 'BCUHB need to be accountable for the decisions they make on providing healthcare in the Tywyn area. We trust that the petitions committee appreciates the legitimacy of our campaign and uses its influence to ensure that our health services are reinstated to a high standard. We have a right to an efficient and effective health service, which puts patients first'.

Yours sincerely

Jane Barraclough

Tywyn Hospital Action Group

Eitem 4.2

P-06-1365 Ail-agor llinellau rheilffordd i gysylltu gogledd a de Cymru

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan Elfed Wyn ap Elwyn, ar ôl casglu cyfanswm o 12,936 lofnodion.

Geiriad y ddeiseb:

Mae'r daith rhwng gogledd a de Cymru bob amser yn un hir, yn enwedig wrth ddefnyddio'r rheilffyrdd. Mae teithio ar y trên rhwng Bangor a Chaerdydd yn golygu bod rhaid i rywun fynd y tu allan i Gymru i allu cyrraedd pen y daith.

Mae angen i'r rheilffyrdd gysylltu Cymru yn fewnol. Y cynllun ar gyfer gwneud hyn fyddai ail-agor llinellau Bangor – Afon-wen ac Aberystwyth i Gaerfyrddin, ac integreiddio'r rhain â lein y Cambrian, a'r lein o Gaerfyrddin i Gaerdydd.

Gwybodaeth Ychwanegol:

Dyma'r hyn y mae'r ddeiseb hon yn gofyn yn benodol amdano:

- Astudiaeth Gwmpasu a Dichonoldeb ar gyfer y lein rhwng Bangor ac Afon-wen
- Ymrwymiad i wario unrhyw arian a geir gan San Steffan ar gyfer y rheilffyrdd ar adfer llinellau rheilffyrdd
- Datblygu glasbrint o'r llwybr rheilffordd rhwng Bangor a Chaerdydd o ran y llwybr arfaethedig
- Edrych ar lwybrau eraill o fewn Cymru y byddai eu hailagor yn fuddiol ar lefel genedlaethol ac ar lefel leol

Os ydym am ddatblygu seilwaith Cymru, a defnyddio dull gwyrddach o deithio, byddai adfer ac ailagor y rheilffyrdd hyn yn gam i'r cyfeiriad cywir a fyddai hefyd o fudd nid yn unig i bob cymuned ar hyd y rheilffordd, ond i Gymru fel gwlad.

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- Dwyfor Meirionnydd
- Canolbarth a Gorllewin Cymru

Eich cyf/Your ref P-06-1365
Ein cyf/Our ref LW/02314/23

Jack Sargeant AS
Cadeirydd – Y Pwyllgor Deisebau

07 Mai 2024

Annwyl Jack,

Diolch am eich llythyr dyddiedig 22 Medi 2023 ynghylch Deiseb P-06-1365 – "Ail-agor rheilffyrdd i gysylltu gogledd a de Cymru." Ymddiheuriadau am yr oedi cyn ymateb.

Nid yw'r seilwaith rheilffyrdd sydd ei angen i ailagor y llinellau hyn yn fater datganoledig, ac felly cyfrifoldeb Llywodraeth y DU ydyw.

Mae Trafnidiaeth Cymru yn gweithio ar opsiynau i wella cysylltiadau trafndiaeth rhwng gogledd a de Cymru, gan gynnwys edrych ar sut i ddiogelu coridorau teithio posibl ar hyd arfordir gorllewinol Cymru ac astudio cysylltiadau bysiau strategol. Fel rhan o'r gwaith hwn, maent yn cynnal astudiaeth ddichonoldeb gychwynnol ar y llwybr rhwng Bangor ac Afon Wen, a fydd yn nodi'r aliniad gorau ar gyfer cysylltiad a chyfyngiadau cyfredol. Mae'r gwaith hwn yn cael ei wneud mewn cydweithrediad â Siân Gwenllian AS, aelod dynodedig arweiniol Plaid Cymru, fel rhan o'r Cytundeb Cydweithredu rhwng Llywodraeth Cymru a Phlaid Cymru.

Yn gywir,

Ken Skates AS/MS
Ysgrifennydd y Cabinet dros Drafnidiaeth a Gogledd Cymru
Cabinet Secretary for North Wales and Transport

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Gohebiaeth.Ken.Skates@llyw.cymru
Correspondence.Ken.Skates@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

**P-06-1365 Ail-agor llinellau rheilffordd i gysylltu gogledd a de Cymru -
Gohebiaeth gan y Deisebydd, 03.06.34**

Diolch yn fawr am rannu'r llythyr gyda mi sy'n egluro safbwynt y Llywodraeth.

Dwi'n hapus iawn i glywed bod astudaieth dichonoldeb yn cael ei wneud gan y Llywodraeth gyda cydweithrediad Sian Gwenllian. Beth yw amserlen yr astudiaeth, a phwy mae'r Llywodraeth yn ei ddefnyddio i'w gynnal?

Ond, er hyn, mae'n allweddol bod astudiaeth yn cael ei wneud o'r rheilffordd o Fangor i Afon wen a hefyd Aberystwyth i Gaerfyrddin yn ei gyfanrwydd, yn hytrach na gwneud dau astudaieth ar-wahan, er mwyn deall gwir effaith cael newid fel hyn ar Gymru. Yn ogystal a hynny mae angen i'r Llywodraeth ymrwymo i fynd ati i'w hailagor, ac i gyd-weithio gyda San Steffan i ddatganoli'r grymoedd dros seiliau'r rheilffyrdd i'r Senedd.

Atodaf wybodaeth ychwnegol gan y grwp ymgyrchu Trawslink Cymru, sy'n egluro'r pwysigrwydd i ailagor y rheilffyrdd hyn.

Yn rhinwedd paragraff(au) vi o Reol Sefydlog 17.42

Mae cyfyngiadau ar y ddogfen hon

Eitem 4.3

P-06-1369 Defnyddiwch enwau Cymraeg yn unig ar gyfer lleoedd yng Nghymru

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan Mihangel ap Rhisiart, ar ôl casglu cyfanswm o 1,397 lofnodion.

Geiriad y ddeiseb:

Byddai hyn yn dangos parch tuag at Gymru, fel cenedl sydd â'i hanes a'i diwylliant ei hun; a byddai'n cydnabod rhai o'r ffyrdd y mae Cymru wedi dioddef gorthrwm diwylliannol yn hanesyddol o ran ei hiaith a'i diwylliant. Yn y lle cyntaf, gallai pobl barhau i ddefnyddio enwau Saesneg yn ôl eu harfer. Fodd bynnag, ym mhob cyd-destun swyddogol, ac yn y cyfryngau llafar ac ysgrifenedig, dylid defnyddio'r enwau Cymraeg gwreiddiol ar gyfer lleoedd yng Nghymru.

Gwybodaeth Ychwanegol:

Yn dilyn datblygiadau yn ymwneud ag enwau Eryri a Bannau Brycheiniog, rydym o'r farn ei bod yn amser da i ddechrau defnyddio enwau Cymraeg yn unig ar gyfer lleoedd yng Nghymru.

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- Castell-nedd
- Gorllewin De Cymru

Jeremy Miles AS/MS

**Ysgrifennydd y Cabinet dros yr Economi, Ynni a'r Gymraeg
Cabinet Secretary for Economy, Energy and Welsh Language**

Eich cyf/Your ref P-06-1369
Ein cyf/Our ref JMEEW/05188/24

**Llywodraeth Cymru
Welsh Government**

Jack Sargeant AS
Cadeirydd – Pwyllgor Deisebau
Senedd Cymru
Bae Caerdydd
CF99 1SN

21 Mai 2024

Annwyl Jack,

Diolch am eich llythyr pellach, dyddiedig 11 Ebrill, ynglŷn â'r ddeiseb yn galw am ddefnyddio enwau Cymraeg yn unig ar gyfer lleoedd yng Nghymru.

Mae'ch llythyr yn holi am fanylion ynghylch gwaith yr uned seilwaith ieithyddol mewn perthynas â diogelu enwau lleoedd, ac am yr ymchwil a gomisiynwyd i ddeall mwy am sut mae enwau lleoedd Cymraeg yn newid yng Nghymru.

Fe wnaethom nodi ein camau cychwynnol mewn perthynas ag enwau lleoedd Cymraeg yn ein [Cynllun Tai Cymunedau Cymraeg](#), a'r llynedd fe wnes i lansio [Polisi Seilwaith Ieithyddol y Gymraeg](#), a oedd yn amlinellu rôl uned seilwaith ieithyddol newydd yn Llywodraeth Cymru sydd, yn ogystal â chydlynu gwaith ar eiriaduron, termau, corpora ac ati, hefyd yn gyfrifol am ddatblygu camau i warchod enwau lleoedd Cymraeg.

Roedd y ddwy ddogfen uchod yn gosod allan camau cychwynnol mewn perthynas ag enwau lleoedd Cymraeg, yn unol â'n hymrwymadau yn y Rhaglen Lywodraethu a'r Cytundeb Cydweithio â Phlaid Cymru. Y pennaf yn eu plith oedd cael gafael ar ddata i yrru datblygiadau polisi. Dyna pam ein bod yn sôn yn y [Cynllun Tai Cymunedau Cymraeg](#) a'r [Polisi Seilwaith Ieithyddol](#) am bwysigrwydd comisiynu ymchwil i ddysgu rhagor am pam fod enwau lleoedd yn newid. Mae'r gwaith hwnnw ar y gweill.

Ymchwil i enwau lleoedd

Ddechrau 2023, comisiynwyd prosiect ymchwil gan Cadw, ar y cyd â swyddogion Is-adran Cymraeg 2050, gyda'r nod o ganfod ble, sut a pham mae enwau'n newid, faint o enwau sy'n newid neu sydd wedi newid yn ddiweddar, a natur y newidiadau hynny. Nod yr ymchwil yw argymhell opsiynau posibl, ar sail tystiolaeth, ar gyfer gwarchod yr enwau Cymraeg hynny sydd dan fygythiad.

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Gohebiaeth.Jeremy.Miles@llyw.cymru
Correspondence.Jeremy.Miles@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Mae'r mathau canlynol o enwau'n cael eu hystyried:

- Enwau eiddo — gan gynnwys tai, ffermydd ac adeiladau eraill
- Enwau busnes
- Enwau datblygiadau a strydoedd

Roedd enwau topograffig – ar gyfer nodweddion naturiol yn y dirwedd – hefyd yn rhan o'r prosiect ymchwil cychwynnol. Fodd bynnag, am nad oedd modd pennu methodoleg addas o fewn yr amser a'r adnodd a oedd ar gael, sylw cyfyngedig a roddwyd i enwau topograffig er mwyn caniatáu rhoi rhagor o ffocws ar feysydd lle gallai polisïau fod yn fwy effeithiol. Cynhaliwyd yr ymchwil mewn tri cham. Mae camau un a dau eisoes wedi eu cyflawni, sef:

Cam Un – *Deall y sefyllfa bresennol*:

- adolygiad llenyddiaeth i helpu i ddeall y ffactorau sy'n gysylltiedig â newid enwau.
- deall trothwyon yr Arolwg Ordnans a mapiau digidol ar gyfer newid enwau sy'n ymddangos ar fapiau swyddogol, a sut y cesglir y data er mwyn gwneud hyn.
- cysylltu â rhanddeiliaid allweddol eraill sy'n gweithio yn y maes er mwyn canfod beth yw eu dealltwriaeth o'r materion presennol.

Cam Dau – *Casglu data*:

- cael gafael ar ddata meintiol gan bob awdurdod lleol mewn perthynas â cheisiadau i newid enw eiddo.
- cyfweld â phob awdurdod lleol er mwyn deall:
 - eu polisïau neu ddulliau ar gyfer ymateb i geisiadau i newid enwau, a sut y gweithredir y polisïau hyn yn ymarferol.
 - eu polisïau neu ddulliau ar gyfer enwi datblygiadau/strydoedd newydd.
 - p'un a yw'r polisïau presennol yn effeithiol o safbwynt gwarchod enwau lleoedd Cymraeg.
 - eu canfyddiad o'u rôl a pha mor effeithiol ydyw o safbwynt gwarchod enwau lleoedd Cymraeg, gan gynnwys unrhyw wahaniaethau posibl o safbwynt sut y cyflawnir y rôl gydag unigolion a datblygwyr.
 - tystiolaeth arall mewn perthynas â newid enwau lleoedd.

Cam Tri (sy'n tynnu tua'i derfyn ar hyn o bryd) – *Archwiliad manylach o arferion enwi answyddogol mewn 7 cymuned benodol*.

- ymchwil pellach sy'n cynnwys arolygon mewn 7 lleoliad, arolwg digidol o enwau eiddo ledled Cymru, a dadansoddiad gwyddor data i gymharu cyfeiriadau post swyddogol gyda'r enwau a arddangosir er mwyn canfod newidiadau dros gyfnod o amser.

Cafodd swyddogion gopi o'r adroddiad interim, sy'n disgrifio canfyddiadau cychwynnol camau un a dau, ddechrau Chwefror 2024. Nid yw'r adroddiad interim wedi ei gyhoeddi am y rhagwelir y bydd y data a gesglir yn ystod cam olaf yr ymchwil yn dylanwadu ar gasgliadau ym mhob rhan o'r adroddiad. Bydd canfyddiadau'r ymchwil yn llywio ein camau nesaf yn y maes hwn, gan gynnwys y rheini a amlinellir yn y *Cynllun Tai Cymunedau Cymraeg* a *Pholisi Seilwaith Ieithyddol y Gymraeg*. Rydyn ni'n rhagweld y caiff y canlyniadau eu cyflwyno mewn adroddiad terfynol i'w gyhoeddi erbyn diwedd Mehefin.

Camau eraill a arweinir gan yr Uned Seilwaith

Wrth i ni aros am y canlyniadau ymchwil hynny, rydyn ni'n archwilio beth allwn ni ei wneud yn y tymor byr er mwyn gwarchod enwau Cymraeg yn well. Mae'r rhain yn cynnwys:

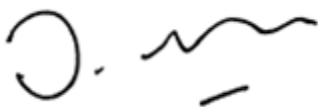
- Ystyried y defnydd o gyfamodau (“*covenants*”) i warchod enwau tai.
- Ystyried y defnydd o becynnau trosglwyddo eiddo (“*conveyancing*”) fel ffordd o godi ymwybyddiaeth o werth enw eiddo penodol.

- Ry'n ni wrthi'n datblygu canllawiau ynghylch sut i ddefnyddio enwau Cymraeg ar y cyfryngau cymdeithasol ac ar y we – a hynny yn Gymraeg ac yn Saesneg; ry'n ni hefyd wrthi'n ystyried canllawiau i helpu pobl i gasglu enwau lleoedd Cymraeg nad ydyn nhw eisoes ar fapiau a'u cofnodi. Y nod fydd rhannu'r canllawiau hyn yn eang gyda chyrrff a sefydliadau eraill fel bod modd eu haddasu at eu dibenion hwy.
- Rydyn ni wedi sefydlu Fforwm Sirol Enwau Lleoedd gyda chynghorau Gwynedd, Môn, Ceredigion a Sir Gâr gyda'r nod o:
 - rannu gwybodaeth
 - canfod bylchau yn y ffordd o ymdrin ag enwau lleoedd, a chyfleoedd i gydweithio
 - cefnogi ein gilydd i geisio canfod datrysiadau ymarferol i atal enwau Cymraeg rhag cael eu disodli
 - rhannu arferion da, fel bod enghreifftiau o'r hyn sy'n gweithio mewn un sefydliad yn gallu cael eu mabwysiadu, lle bo'n briodol, mewn sefydliad arall.

Mae addysg a chodi ymwybyddiaeth yn rhan o'r darlun hefyd. Creu balchder, fel bod pobl eisiau cadw neu roi enwau Cymraeg ar eu tai, ffermydd neu unrhyw eiddo arall. Yn hyn o beth, ymyrraeth arall yw'r Cynllun Llysgenhadon Diwylliannol. Mae'r *Cynllun Tai Cymunedau Cymraeg* yn cynnwys nifer o ymyraethau i gefnogi cymunedau Cymraeg sy'n dioddef o effaith ail gartrefi er mwyn eu cefnogi i ffynnu drwy ddulliau gwahanol, megis cymunedau yn perchnogi a gwireddu cynlluniau yn unol â'u hanghenion. Yn ystod yr ymgynghoriad cyhoeddus ynglŷn â'r ymyraethau hyn, daeth yn amlwg fod galw am llysgenhadon diwylliannol gwirfoddol, a bod angen hyfforddiant arbenigol ar sut i gynrychioli hanes diwylliannol a chymdeithasol.

Ar Ddydd Gŵyl Dewi, fe wnes i lansio'r Cynllun Llysgenhadon Diwylliannol, sy'n rhan o blatfform Llysgenhadon Cymru. Y nod yw annog unigolion, busnesau a sefydliadau y trydydd sector ledled Cymru i ddilyn y modiwl er mwyn dod yn rhan o'r rhwydwaith, sy'n mynd ati i rannu'r wybodaeth maent yn ei dysgu gydag ymwelwyr, eu cymdogion a'r gymuned ehangach. O dan y cynllun hwn, rydyn ni'n datblygu modiwl ynghylch enwau lleoedd. Ar hyn o'r bryd, rydyn ni wrthi'n ysgrifennu cynnwys lefel arian ac aur, felly bydd gwybodaeth am sut i gasglu enwau lleoedd ar gael yn fuan.

Yn gywir,

Jeremy Miles AS/MS

Ysgrifennydd y Cabinet dros yr Economi, Ynni a'r Gymraeg
 Cabinet Secretary for Economy, Energy and Welsh Language

Eitem 4.4

P-06-1380 Bathodyn glas gydol oes i unigolion sydd â diagnosis gydol oes

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan STAND NW CIC, ar ôl casglu 1,618 o lofnodion.

Geiriad y ddeiseb:

Nid yw pob anabledd yr un fath, mae rhai yn para gydol oes, sy'n golygu nad ydynt yn newid dros amser.

Yn anffodus, mae'r canllawiau presennol yn ei gwneud yn ofynnol i unigolion sydd â diagnosis gydol oes, sy'n cynnwys anableddau dysgu neu anghenion dwys a chymhleth, ailymgeisio am fathodyn glas bob tair blynedd. Gall y broses hon fod yn rhwystredig iawn, mae'n cymryd llawer o amser i unigolion a'u gofalwyr ei chwblhau ac mae'n canolbwyntio ar agweddau negyddol ar allu unigolyn.

Gwybodaeth Ychwanegol:

Mae Deddf Cydraddoldeb 2010 yn diffinio anabledd fel nam corfforol neu feddyliol sy'n cael effaith niweidiol sylweddol a hirdymor ar allu unigolyn i ymgymryd â gweithgareddau o ddydd i ddydd. Mae'n nodi y caniateir i bobl ag anableddau gael eu trin yn fwy ffafriol ar sail y dystiolaeth a gyflwynir, i sicrhau cyfle cyfartal.

Credwn y dylid diweddarau'r broses i roi mwy o gymorth i'r rhai ag anableddau drwy wneud bywyd yn haws i'r rhai sydd â chyflyrau gydol oes. Rydym, gan hynny, yn cynnig newid, ac yn galw ar Lywodraeth Cymru i newid y broses bresennol o wneud cais am fathodyn glas, i roi'r hyn sy'n iawn i bobl anabl a'u cynorthwyo.

Byddai'r newid hwn yn caniatáu i bobl gael bathodyn glas sy'n para gydol oes os oes ganddynt gyflwr meddygol gydol oes nad oes disgwyl iddo wella, ac os yw eu nodiadau iechyd cysylltiedig yn cadarnhau hynny.

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- Dyffryn Clwyd
- Gogledd Cymru

Eich cyf/Your ref P-06-1380
Ein cyf/Our ref KSNWT/05298/24

Jack Sargeant AS
Cadeirydd y Pwyllgor Deisebau

09 Mai 2024

Annwyl Jack,

Diolch am eich llythyr dyddiedig 8 Ebrill ynghylch y ddeiseb i wneud bathodynau glas yn fathodynau am oes ar gyfer unigolion sydd â diagnosis gydol oes.

Fel y dywedodd fy rhagflaenydd mewn gohebiaeth flaenorol, mae bathodynau glas yn ddilys am dair blynedd. Mae'r hyd hwn wedi'i nodi mewn deddfwriaeth ac mae'n gyffredin ledled y DU. Fodd bynnag, gellir dyfarnu bathodyn i ymgeiswyr a fydd yn bodloni'r meini prawf cymhwystra yn barhaol ar sail 'nid i'w hailasesu', sy'n golygu na fydd angen iddynt ddarparu unrhyw dystiolaeth feddygol ychwanegol i gefnogi eu cais, dim ond prawf o hunaniaeth a phreswylad. Mae'r rhain yn ofynion rhesymol a chymesur ar ymgeiswyr ac yn angenrheidiol i atal twyll a chamddefnyddio.

O ran hyfforddi aseswyr desg, mae hwn yn fater i awdurdodau lleol sydd â'r ddyletswydd statudol i weinyddu cynllun y Bathodyn Glas yng Nghymru. Nid yw Llywodraeth Cymru fel arfer yn cadw cofnodion ar hyfforddiant a chymwysterau staff awdurdodau lleol.

Nid oes proses apelio statudol yn erbyn penderfyniad a wnaed gan awdurdod lleol ar gais bathodyn glas. Nid oes gan Lywodraeth Cymru y pŵer cyfreithiol i ymyrryd wrth asesu achosion unigol. At hynny, mae'r canllawiau'n argymhell bod gan awdurdodau lleol bolisi clir ynghylch sut i adolygu penderfyniadau ynghylch y bathodyn glas sy'n cael eu herio gan ymgeiswyr. Dylai ymgeiswyr sy'n anhapus ynglŷn â'r ffordd y cafodd y broses ei chynnal gael gwybod am weithdrefn gwyno safonol yr awdurdod lleol, yn yr un modd ag y byddai unrhyw ddefnyddiwr arall o wasanaethau'r awdurdod lleol yn cael gwybod am ei hawl i gwyno.

Fel y nodwyd mewn gohebiaeth flaenorol, dros yr 20 mlynedd diwethaf mae cynllun y Bathodyn Glas wedi bod yn destun sawl adolygiad ac o ganlyniad rydym wedi gwneud newidiadau ar y cyd â rhanddeiliaid. Rydym wedi ymrwymo i sicrhau bod cynllun y Bathodyn Glas yn parhau i fod yn gadarn ac yn deg, a bod y broses o gael bathodyn mor effeithlon â phosibl.

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Gohebiaeth.Ken.Skates@llyw.cymru
Correspondence.Ken.Skates@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Rwy'n gobeithio bod yr wybodaeth hon o gymorth.

Yn gywir,

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Ken', with a long, sweeping horizontal stroke above the letters.

Ken Skates AS

Ysgrifennydd y Cabinet dros Ddrafnidiaeth a Gogledd Cymru
Cabinet Secretary for North Wales and Transport

P-06-1380 Make Blue badge Applications Lifelong for individuals who have a lifelong diagnosis - Correspondence from the petitioner to the Committee, 3 June 2024

Good morning

Thank you for your email

Feedback from our members is that Ken is repeating the same information as his predecessor, and not listening to the reasons why the petitions was drawn

Please see response below to Ken Skates

As my predecessor said in previous correspondence, blue badges are valid for three years. This length of award is set out in legislation and is common across the UK. However, applicants who will permanently meet the eligibility criteria can be awarded a badge on a 'not for reassessment' basis, which means that when re-applying in three years' time they will not need to provide any additional medical evidence to support their application, only proof of identity and residency. These are reasonable and proportionate requirements on applicants and necessary to prevent fraud and misuse.

As stated previously, we agree that implementing robust procedures to prevent misuse and fraud is essential for the integrity of any system. However, it's important that these measures are designed with sensitivity and precision to ensure that they do not unfairly impact individuals with lifelong conditions. Such individuals require support and understanding, not scrutiny that may add to their challenges. A balanced approach that protects resources while respecting the rights and needs of all individuals is crucial for a fair and just system.

Clarity in language is also crucial, especially in the application processes. If a term such as 'not for reassessment' effectively means a 'life award', it should be stated explicitly to avoid confusion. For individuals with lifelong conditions, it's important that the application process is streamlined to reflect the permanency of their situation. It should be clearly communicated that individuals with lifelong conditions are not required to complete a full application form, a separate, simplified application form for identification purposes could significantly ease the burden on applicants, ensuring that they provide only the necessary information. This would also improve the efficiency of the application process.

Regarding the training of desk-based assessors, this is a matter for local authorities

which have the statutory duty to administer the Blue Badge scheme in Wales. The Welsh Government does not ordinarily keep records on the training and qualifications of local authority staff.

Previously Lee waters stated that officials held a training workshop in 2020. If you do not keep records where has this data come from?

The administration of Blue Badges is a responsibility that requires a comprehensive understanding of various disabilities which includes severe cognitive impairments. It is concerning to hear that desk-based assessors, many lack training in this area. Disability and Equality **Awareness** training is not enough. Appropriate training is crucial to ensure that assessors can make informed decisions when issuing Blue Badges. Previously we have raised a suggestion of centralising the system which could lead to consistency across Wales. The Welsh Government needs to ensure that **every** local authority provides equitable and suitable services to individuals with disabilities, regardless of their location.

There is no statutory appeals process against a decision made by a local authority on a blue badge application. The Welsh Government does not have the legal power to intervene in the assessment of individual cases. Our guidance to local authorities recommends they have a clear policy on how they will review blue badge decisions should they be challenged by an applicant. Applicants who are unhappy about the way the process was conducted should be made aware of the local authority's standard complaints procedure, in the same way that any other user of the local authority's services would be informed of their right to complain.

The Blue Badge scheme provides a vital service for those with mobility issues and severe cognitive impairments, ensuring easier access to parking spaces. However, concerns have been raised about the need for an appeal process, given the lengthy application procedure and decisions made by assessors who may not have expertise in disabilities. It's important that the criteria for eligibility, which includes the consideration of severe cognitive impairments, are applied consistently and fairly.

There is an assumption that if you don't need a wheelchair, you haven't got a disability.

Is there sufficient awareness of severe cognitive impairment?

What is being done to raise the profile of this?

Lee Waters stated previously, 'eligibility for the Blue Badge Scheme is based on mobility and not on specific medical conditions', this shows the need for the current process to be reviewed considering conditions that come under Severe Cognitive Impairment.

As noted in previous correspondence, over the last 20 years the Blue Badge scheme has been subject to several reviews and as a result we have made changes in conjunction with stakeholders. We are committed to ensuring that the Blue Badge scheme remains robust and fair, and that the process of obtaining a badge is as efficient as possible.

As noted in previous correspondence

"Lee Waters says 'We remain committed to ensuring that disabled people who experience the greatest barriers to mobility can use the Blue Badge scheme for on-street parking concessions and that the process of obtaining a badge is as efficient, effective and stress-free as possible'.

"There are so many holes in the current process and too many inconsistencies for it to be efficient or effective and it is this that is costing the taxpayer, and the current process is certainly not stress free.

Also please look at the benefits a blue badge brings to an individual or family and not look at it as it's a privilege to have one

Please see the information previously submitted supporting this petition

Many thanks

Eitem 4.5

P-06-1396 Cyflwyno trwydded e-sigaréts ar gyfer siopau e-sigaréts pwrpasol

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan Claire Ford, ar ôl casglu 541 lofnodion ar lein a 8,494 lofnodion ar bapur, sydd yn wneud cyfanswm o 9,035 lofnodion.

Geiriad y ddeiseb:

Gall diffyg hyfforddiant a thrwydded achosi i gynhyrchion anaddas a dyfeisiau anghyfreithlon gael eu gwerthu, a all fod yn beryglus a llesteirio'r siawns o roi'r gorau i ysmegu. Mae yna hefyd gynhyrchion fêpio ffug ac anghyfreithlon ar y farchnad nad ydynt yn cydymffurfio â rheoliadau'r DU, sy'n berygl i'r cyhoedd. Dylai mangreoedd trwyddedig sydd wedi'u hawdurdodi i werthu e-sigaréts helpu i fynd i'r afael â hyn gan eu bod yn prynu'n uniongyrchol gan gyflenwyr trwyddedig, felly ni fydd y cynhyrchion y maent yn eu gwerthu yn rhai ffug neu'n cael eu prynu'n rhad ar y farchnad ddu i wneud elw cyflym.

Gwybodaeth Ychwanegol:

Rydyn ni am i gynhyrchion fêpio gael eu gwerthu mewn siopau trwyddedig penodol sydd â staff hyfforddedig sy'n arbenigo mewn cynhyrchion o'r fath a phob agwedd arall ar fêpio, yn ogystal â Therapi Disodli Nicotin (NRT), gan gynnwys gwybodaeth am wahanol gynhyrchion, i'w galluogi i weithio gyda'r cyhoedd i gynyddu cyfraddau rhoi'r gorau i ysmegu yn llwyddiannus.

Ar hyn o bryd, mae siopau e-sigaréts yn cydymffurfio â gofynion Safonau Masnach i'w galluogi i fasnachu. Mae llawer o staff yn ymarferwyr achrededig y Ganolfan Genedlaethol Rhoi'r Gorau i Ysmegu a Hyfforddiant, sy'n golygu eu bod yn gallu rhannu gwybodaeth ymarferol a chyngor am therapi disodli nicotin.

Mae rhieni'n anhapus gan fod rhai manwerthwyr yn gwerthu e-sigaréts i bobl ifanc o dan 18 oed. Mae hyn yn effeithio'n andwyol ar y diwydiant e-sigaréts wrth iddo weithio tuag at Gymru ddi-fwg. Mae defnyddio e-sigaréts yn gam tuag at ysmegu, felly nid yw'n rhywbeth y dylai pobl ifanc fod yn ei wneud. Gyda chyfraddau llwyddiant mor uchel yn y diwydiant e-sigaréts o ran helpu pobl i roi'r gorau i ysmegu, mae angen cydnabod y diwydiant ac mae'n rhaid

cyflwyno trwydded am resymau diogelwch ac i sicrhau bod e-sigaréts yn cael eu gwerthu'n gyfrifol.

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- Blaenau Gwent
- Dwyrain De Cymru

Eich cyf/Your ref P-06-1396
Ein cyf/Our ref MA/EM/05219/24

Jack Sargeant AS
Cadeirydd y Pwyllgor Deisebau
Senedd Cymru

petitions@senedd.wales

09 Mai 2024

Annwyl Jack,

Diolch am eich llythyr pellach dyddiedig 2 Ebrill at Jane Bryant AS, y Gweinidog Iechyd Meddwl a'r Blynyddoedd Cynnar ynglŷn â Deiseb P-06-1396 - Cyflwyno trwydded e-sigaréts ar gyfer siopau e-sigaréts pwrpasol. Dyma fi'n ymateb gan fod y mater hwn yn rhan o'm mhortffolio i.

Fel sigaréts, gall shisha gynnwys nicotin, tar, carbon monocsid a metelau trwm megis arsenig a phlwm. Mae'r tocsinau hyn yn rhoi ysmygwyr Shisha mewn perygl o ddatblygu clefyd y galon a chylchrediad y gwaed, canserau, clefydau anadlol a heintiau anadlol, yn ogystal â dibyniaeth ar nicotin. Nid yw ysmegu shisha yn llai niweidiol nag ysmegu sigaréts.

Yn yr ymateb blaenorol i'r Pwyllgor Deisebau hwn ynghylch trwyddedu, dywedwyd ein bod wedi ymrwmo i weithredu pob mesur sydd ei angen i fynd i'r afael ag effeithiau niweidiol tybaco ar iechyd yng Nghymru, ac i wneud popeth o fewn ein gallu i atal pobl ifanc rhag defnyddio fêps. Mae hynny'n cynnwys ystyried ymhellach y dystiolaeth sy'n ymwneud â thybaco a chynhyrchion nicotin eraill.

Gosodwyd y Bil Tybaco a Fêps gerbron Senedd San Steffan ar 20 Mawrth 2024. Bydd y Bil yn creu'r genhedlaeth ddi-fwg gyntaf drwy gyflwyno mesurau i atal pobl rhag dechrau ysmegu yn y lle cyntaf a mynd yn gaeth i gynhyrchion tybaco, yn ogystal ag atal cynhyrchion fepio rhag cael eu targedu'n fwriadol at blant. Bydd y mesurau craidd yn y Bil yn gwneud y canlynol:

- Ei gwneud hi'n drosedd gwerthu cynhyrchion tybaco i unrhyw un a anwyd ar neu ar ôl 1 Ionawr 2009;
- Ei gwneud yn drosedd gwerthu pob cynnyrch fepio (nicotin a di-nicotin) i unrhyw un o dan 18 oed;
- Darparu pwerau i leihau apêl ac argaeledd fêps (nicotin a di-nicotin) i blant;
- Cryfhau gweithgarwch gorfodi i gefnogi gweithredu'r mesurau uchod, ac ehangu'r troseddau y gellir defnyddio hysbysiadau cosb benodedig ar eu cyfer.

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Gohebiaeth.Eluned.Morgan@llyw.cymru
Correspondence.Eluned.Morgan@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

Tudalen y pecyn 74
We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Mae'r holl gynhyrchion tybaco fel tybaco wedi'i gynhesu, sigarau a shisha wedi eu cynnwys yn y ddeddfwriaeth hon gan fod pob cynnyrch tybaco yn niweidiol ac nid oes lefel ddiogel ar gyfer eu defnyddio. Mae tynnu'r llinell mewn perthynas â thybaco yn erbyn cynhyrchion nad ydynt yn dybaco yn cynnig gwahaniaeth clir y bydd rheoleiddwyr, busnesau a'r cyhoedd yn ei ddeall.

Yn gywir,

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'M. E. Morgan'.

Eluned Morgan AS/MS

Ysgrifennydd y Cabinet dros Iechyd a Gofal Cymdeithasol
Cabinet Secretary for Health and Social Care

**P-06-1396 Introduce a vape licence for dedicated vape shops –
Correspondence from the Petitioner to the Committee, 20 May 2024**

Thank you for info

That response is honestly nothing to do with licensing for vapes. Vapes are not even subject to the age going up to be able to buy them like normal tobacco cigarettes are going up a year each year. That's not happening with vapes so even more reason to make sure vapes can only be sold by dedicated vape shops that won't serve underage

Regards

Hi

Just to add a bit more information after the last correspondence. I understand the Welsh government's response is more created to smoking and upping the age each year so eventually no one will be of age to buy cigarettes.

This isn't the case for vapes you have to be 18 to buy them and that's ongoing. More ppl will turn to vaping as the age rises for tobacco cigarettes. This being the case it's imperative that they source them from dedicated vape shops to ensure they are getting their products that are UK compliant and not being sold to the underage.

With disposables being banned this will increase the black market into stepping into kits and liquids. The black market was full of fake disposables so it's natural it will continue but with other products. This was already the case before disposables came on the market.

It's very important that we separate the 2 things. Vaping is the number one product that is helping people quit smoking and is being recommended by health professionals. I'm aware it's not classed as a medical nrt but this doesn't alter the fact of the high success rate.

Vape shops have in-house training and for the most have passed NCSC training as non-smoking practitioners and it's important underage ppl are not served these products.

The only way for proper accountability is to have dedicated shops licensed to sell these products and not every shop. This will help trading standards know exactly who is selling products and easier to shut down other shops that are profiting and putting people's health at risk by selling unregulated products and also serving underage people.

Regards

Response to Competition Marketing Authority's market investigation - veterinary services**My background.**

My professional life has been spent working in social services, local government, and the NHS. As well as various roles for the Anglican Communion in Cheshire, Barking and Dagenham and Liverpool. I have had a lifelong love of Cats which has led to over forty years of sharing my home and heart with various domestic felines all of whom were rescues.

I greatly welcome your report Veterinary Services for Household Pets in the UK. I thought I was well versed in the veterinary corporate stakeholder company's shenanigans but even I admit to being shocked seeing it all together in your 60 page document. Two thoughts come first:

1: How did the CMA let this happen? Yes, it happened on your watch.

2: What on earth has the "regulator" of the profession been doing during this time? Apart from rocking up at Westminster at regular intervals asking for a new Veterinary Surgeons Act?

One very important fact your report omitted was that here in Cymru and in England under the Animal Welfare Act 2006 an owner of an animal can be prosecuted if they fail to get their animal veterinary treatment. A piece of legislation I, like many others campaigned long and hard for.

My experience.

When I came back home to Cymru in 2005 I had one Cat, Benny followed by a succession of foster cats and kittens from various rescues. When you have an animal, a good honest qualified vet is essential. I chose the only veterinary practice in Caernarfon. Cibyn is still the only VP there. Caernarfon is a close-knit community and those who worked within that practice were part of that community too. It was a small animal practice which was one of the reasons I chose it, I made the right choice. Due to an experience I had with a veterinary practice in Merseyside I knew I was fortunate. The staff there were dedicated, passionate and were led by an amazing couple who were both veterinary surgeons. Caernarfon is a holiday hot spot, but our local politicians will tell you it also has some of the most deprived wards in Cymru.

In 2010 after I lost Benny who received exceptional care, as I did too, I adopted Rosa, a cat who had been abandoned, abused and clearly by her behaviour and physical clues regularly beaten. In 2013 Gracie joined our family, a failed foster. I, of course in a heartbeat chose Cibyn Veterinary Clinic for them too.

A few years later I learnt the practice was up for sale and I understood the reasons why. The corporate stakeholder companies are like the grim reaper, they wait in the shadows, their timing is perfect. So, in 2014 Independent Vetcare Evidensia stepped in. I was assured by one of the veterinary surgeons, a brilliant one, that nothing would change for Rosa, Grace, and I.

As your report mentions the practice name never changed and to add to the confusion one of the former owners who was an eye specialist stayed practising at the clinic. My Rosa was euthanised at my request on 7th December 2018 at a practice here on Ynys Môn that I had gone to for a second opinion. This practice is owned by CVS.

I later discovered from reading her clinical notes (the unaltered version) test results and diagnostics

show that she may not have been FIV+. This analysis was also confirmed by one registered veterinary nurse and three separate veterinary surgeons whom I trusted with Rosa's full clinical notes and diagnostics. This condition was the reason Independent Vetcare Evidensia refused Rosa the medication she badly needed. Rosa's clinical notes also state "asks a lot of questions"!

I attach a page of Rosa's clinical notes (Appendix 1) which show the last consultation I had at Cibyn Veterinary Clinic on 10/11/2018, I have removed two veterinary surgeon's names and a receptionist too. Here you see upselling at its finest on that Saturday morning - I saw a vet who had never seen Rosa or I, but I had met her before.

- 1: Rosa was never a member of IVC's "health plan"
- 2: Rosa was prescribed a year's course of flea and worm treatment.
- 3: Rosa was also injected with a drug branded as Convenia.
- 4: Rosa was prescribed a bottle of Metacam. Which I took home.

All of the above is false. But as I later discovered pie charts, performance related pay including how quickly surgical procedures are done. Non-Disclosure Agreements (for Clinical Directors) are all part and parcel of working for a private equity shareholder veterinary company.

It warms my heart to be able to tell you the veterinary surgeon who saw my Rosa and I that day in 2018 found a way out of the corporate machine and now leads the clinical team in the only Independently owned and run veterinary practice in Gwynedd and Ynys Môn. A close family member of theirs and long-time friend of mine told me they had left "because IVC was asking them to do awful things they didn't agree to. But they are so much happier now where they work".

When I made that appointment the same day Rosa and I were seen. The receptionist failed to tell me that because it was a Saturday morning the consult fee would be twice the normal charge. But if I had worked for IVC maybe I would have been overworked enough to forget to pass that information on.

While I accept it was my decision to request euthanasia for Rosa, I will never be convinced I had all the correct information to make an informed decision. The loss of a family member is devastating for anyone. To have to accept you sent them to their death in error is simply indescribable. I tried to take my own life shortly after I discovered that. I could no longer live in Dyffryn Nantlle in the shadow of Yr Wyddfa because at every turn I saw my beautiful Rosa. I have been left with PTSD, recurring nightmares, the list is endless. After a surgical procedure under GA at Ysbyty Gwynedd in Bangor in April 2020 a nurse asked me about my daughter Rosa. In their recovery room as I came round, I screamed her name apparently asking her if she knew where she was.

After Rosa.

A very dear friend of mine known as Archbishop Desmond Tutu, Arch to me, once told me "Linda if you see someone trying to jump in a river it may be a good idea to look up stream to see the reason why".

Since I lost my Rosa that is what I have tried to do. I learnt all I could about the big six corporate shareholder veterinary companies. Spent hours on the phone talking to veterinary professionals at their wits end. When SARS Covid allowed, I travelled UK wide including Scotland, Northern Ireland, and the Republic of Ireland meeting with vets from veterinary schools, referral practices in my attempt to understand. Then other families started to contact me too. In the words of Beverley Cuddy, Editor of

Dogs Today magazine "We are all members of a club we didn't want to join". Slowly I have gained the trust of many veterinary professionals still left at the coal face. Many have become valued friends.

Just a fortnight ago a highly educated, informed politician the leader of Plaid Cymru in Westminster accused me of "vet bashing". That hurt because of the regard I have for Liz Saville Roberts AS/MP. I can understand but I find it hard to condone those that have chosen not to somehow recognise what is going on. Even though the veterinary corporate's work is on a need-to-know basis. I know from experience, a clinical director, a registered veterinary nurse, even a practice manager working in the same veterinary practice are never given all the information. The veterinary corporates are about as transparent as a block of concrete.

RCVS - Veterinary Surgeons Act 1966.

As your report mentions the Royal College of Veterinary Surgeons – RCVS claim to be the statutory regulator. They are by their own admission a self-regulating body. Run by legal experts who have little experience of animal welfare. Many including the eifa committee of the UK Government have repeatedly stated they are not fit for purpose. The college's relationship with the veterinary corporate's is almost incestuous. The attached screenshot (Appendix 2) from the biggest corporate stakeholder company Independent Vetcare Evidensia demonstrates this perfectly too.

In a freedom of information request the RCVS informed me that last year they received £2,389,169 from the corporate stakeholder companies (Appendix 3).

I also firmly believe that the RCVS are more likely to take disciplinary action against professionals that practice independently rather than working for a corporate. The RCVS have informed me they keep no such data in regards ratios. With £1 billion pounds of profit in 2023 (IVC) am sure the corporates can afford top notch legal teams in stark contrast to your average Independent practice here in rural north Wales or the south Wales valleys. The British Veterinary Union - part of Unite has gone on public record in regard to the RCVS stating that they "function as an old boys club". Followed by "there is a strong distrust in the ability of the RCVS to perform its duty as a regulator".

In paragraph 26 your report correctly states that the RCVS's remit is in relation to individual practitioners not in relation to practice owners e.g. the corporate's. However, in the RCVS legislation reform consultation of 2020/21 the plans to give the RCVS this power was dropped by them.

As a gauge of how those on the front line in the profession feel may I suggest you look at the RCVS's own data in regard to voting for elections and responses to consultations etc. Your report is correct when it states this is a profession in crisis. Which clearly is multi factorial and hasn't happened overnight.

I have deep reservations that a new Veterinary Surgeons Act, will help matters at all. It's my strong belief that if this legislation is revised. It will only add to the pressure of an already overstretched, demoralised, depleted workforce. Plus, do very little to help us or our family members.

I was horrified but not surprised when Dr Malcolm Morley on behalf of the British Veterinary Association - BVA stated that on the back of your previous findings they hope a new VSA would now become a reality. Rather simplifying and in my view conveniently ignoring the vast majority of the issues you raised. Could this have anything to do with the fact Dr Morley works for a corporate stakeholder veterinary company?

Animal Welfare

I have always been deeply concerned in regard to the impact the policies of the corporates are having on animal welfare. The cost-of-living crisis together with the fall out after SARS Covid have just compounded matters. This varies because of demographics but here on Ynys Môn and in north Wales it is a dire situation. The phone calls I take for Rosa's mobile vets only serve to confirm this.

The effect the present situation has on the rescue sector is immeasurable, every indicator backs this up. From abandonment, animals being signed over, to rescues having to close. Even the larger corporate style charities are pooling their resources or in the case of Cats Protection temporarily withdrawing their neutering voucher scheme. Citing raising veterinary fees and demand as the problem.

Mrs Eileen Jones CEO of Friends of Animals Wales, stated in a recent submission to our Senedd Cymru:

"The condition of the animals coming direct from homes is mainly dire. Many owners are handing in because they are unable to fund ongoing health conditions or animals have become unwell or injured and owners cannot pay for treatment".

Paragraph 18 of your report states that the corporates have strategies to keep everything in house including within their own referral practice's. I have spoken to clinical staff who have told me that the corporate's keep a record of how many times as VS in a first opinion practice fails to refer to a second opinion practice within their company. They live in fear of being disciplined and in fact often are.

Many professionals from Independent referral practices have also stated that they are having to perform complex operations in order to reverse these procedures. I would argue that the guidelines from the RCVS are being breached by the profit driven corporate's desire to keep everything in house. I also know that referrals to Independent second opinion practices come too late for many.

The Competition Marketing Authority's Remit.

I note your timescale of further investigation is possibly two years. I find this deeply concerning especially as I have already stated this all was allowed to happen during your watch.

I would argue that this report and consultation is different to all your others. This one doesn't concern a tin of beans or a packet of frozen peas but sentient beings who are protected by law. I am appalled that in your previous consultation you chose not to use all your powers. Including choosing not to engage with us families or carers to the same degree as some veterinary professionals who gave evidence orally.

I would equate this to trying to do a jigsaw only using half the pieces of the puzzle. It simply isn't possible.

I would of course be willing to assist you further.

Dr Linda Joyce-Jones

Ynys Môn, Cymru
11/4/2024

Appendix 1:

Medical History				
Medical History for: Miss Linda Joyce-Jones		Sex: Neut Female		
Tegfan S [redacted]		Age: 9 Years 6 Months 16 Days		
Patient Name: Rosa Pdsaz		DOB: 12/05/2009		
Species: Feline		Microchip No: 958000001741393		
Breed: Domestic Short Haired				
Date	Description	Site	Vet	Qty
	Plan to GA, examine larynx visually while placing tube and assess laryngeal mass. Then proceed to thoracic Xrays to include neck on same plate if poss. Must keep within estimates. History - Sent to Operation list.			
31/10/2018 12:05	Anaesthetic - Cat (induction and first 40 mins)			1.00
	Anaesthetic - Cat (induction and first 40 mins) (Health Plan Discount)			1.00
	Hospitalisation - Day Patient			1.00
	Hospitalisation - Day Patient (Health Plan Discount)			1.00
	IV - Catheter Placement			1.00
	Surflo IV Cannula No Port Wings G22x25mm (50) (ea) (IMS)			1.00
	Sedator Inj 10ml (per ml)			0.03
31/10/2018 12:06	Propofol Plus 20ml Vials (5) (per ml)			1.50
	Torbugesic Inj 10ml (per ml)			0.10
31/10/2018 12:07	X-ray - SA opinion (up to 3 images)			1.00
	X-ray - SA opinion (up to 3 images) (Health Plan Discount)			1.00
31/10/2018 12:16	GA and chest rads (CT/SLJ). Pre-med with medetomidine/butorphanol IM to good effect. 22G IV catheter placed in left cephalic vein, induced with 1.5mls propofol IV. Laryngoscope exam of larynx performed - no obvious masses or inflammation, but did feel subjectively thickened and a little difficult to pass 4mm ETT. Right and left lateral and DV inflated chest rads taken. Mild bronchial pattern and possibly a little right sided heart enlargement (cor pulmonali due to increased resistance from bronchial inflammation??) But only very mild changes... No evidence alveolar disease or masses. Possibly could suggest mild inflammatory disease ddx asthma. No dramatic findings. Called owner with results, no answer so left message and will call her again later.			
31/10/2018 12:18	Document Created - Discharge Simple.doc			
31/10/2018 14:20	pm check - a little sleepy still, MM pink and moist, CRT <2s, cardiac and thoracic auscultation NAD, HR 120bpm, RR 24bpm, abdo palpation NAD, comfortable. T 36.4, a small amount faeces in rectum. Comfortable, stable, would like to keep her here to recover for an hour or two but then fine to go home.			
31/10/2018 16:43	Discharged to owner, taken through post-GA instructions and findings today. Recheck in a week. Book Consult Vet around 07/Nov/2018 to see [redacted] for 10 minutes			
10/11/2018 11:40	Weight updated from 2.97(Kg) to 3.15(Kg).			
10/11/2018 11:53	Consultation Consultation (Health Plan Discount)			1.00
	Vet Authorises Anti-parasitics for 12 months			1.00
10/11/2018 11:54	Metacam Inj Cat 2mg/ml 10ml (per ml)			1.00
	Metacam Inj Cat 2mg/ml 10ml (per ml) (Health Plan Discount)			0.31
	Convenia Inj 10ml (per ml)			0.31
	Convenia Inj 10ml (per ml) (Health Plan Discount)			0.31
	Metacam Cat 3ml (Give 3 kg dose once daily for 6 consecutives days Stop if your pet vomits or passes dark stools and contact your vet)			1.00
	Metacam Cat 3ml (Health Plan Discount)			1.00
10/11/2018 11:55	Book <No Reason> around 10/Nov/2018 to see [redacted] for 10 minutes			
10/11/2018 11:57	Discount £10			1.00
28/11/2018 11:04				

Appendix 2:

✕ ⓘ John Dinsdale | Chief Veterinary Advisor
ivcevidensia.co.uk

About John

Chief Veterinary Advisor responsible for the Group Veterinary Advisors, Regional Clinical Director Support Group and Group Veterinary Nurse Advisor teams. Having had over 30 years experience owning a first opinion practice and out of hour's service provider, he brought his practice into IVC Evidensia. Main areas of work include, clinical standards, complaints, business support and development, RCVS Practice Standards, IVC Evidensia relationship with the RCVS, Major Employers Group and Vet School Council. As part of the Operations team he is also involved in the wider group strategy bringing a Veterinary surgeons perspective to the direction of the group.

Get in touch

john.dinsdale@ivcevidensia.com

Appendix 3:

3: I would like to know the exact figure (for the fourth time of asking) in regards to the amount of money the six major private equity shareholder companys fund the RCVS by each year. This includes all fees they automatically pay your organisation when they register their veterinary

Royal College of Veterinary Surgeons The Cursitor, 38 Chancery Lane, London WC2A 1EN
T 020 7222 2001 F 020 7222 2004 E info@rcvs.org.uk www.rcvs.org.uk

surgeons or registered veterinary nurses with you. If you cannot provide this particular information, then I would like to know why not.

The RCVS receives payments from corporate organisations in relation to specific costs, rather than any general funding. The costs include fees for the initial registration of practice premises and for the initial, or renewal of, individual practitioners' practising certificates. Branches of the six main corporate organisations also belong to the Practice Standards Scheme, and fees are paid to cover the assessments carried out for those premises. Because there is no standard approach to the payment of these fees (in that some are paid centrally and some by individual branches) it is not possible to provide an accurate figure.

To assist you, the total sum received collectively from the six major corporate practice owners for Registrants' renewal fees in the financial year 2022-23 was £2,389,169. We are unable to provide specific figures in relation to the individual organisations, as the number of Registrant employees is a matter of commercial sensitivity. As above, however, please also note that the nature of payment arrangements for registration varies, and not all of the corporate bodies pay the renewal fees for all of their Registered employees.

If you are dissatisfied with the handling of your request, you may:

- a. Write to Eleanor Ferguson, Registrar of the RCVS, at the RCVS offices (or email: e.ferguson@rcvs.org.uk)
- b. If you are not satisfied with the response that you receive, you may write to the Information Commissioner, who is appointed to consider such complaints at the address shown below:

Information Commissioner's Office
Wycliffe House
Water Lane
Wilmslow
Cheshire,
SK9 5AF

Further information on how to complain is available on the Information Commissioner's Office website: <https://ico.org.uk/>

Yours sincerely,

Gemma Crossley
Solicitor
Head of Professional Conduct

Royal College of Veterinary Surgeons The Cursitor, 38 Chancery Lane, London WC2A 1EN
T 020 7222 2001 F 020 7222 2004 E info@rcvs.org.uk www.rcvs.org.uk

Ymateb Dogs Trust i ymchwiliad y Pwyllgor Deisebau i wasanaethau milfeddygol yng Nghymru.

Mae'r sylwadau hyn yn cyfeirio at heriau darpariaeth filfeddygol ledled y DU. Mae'n bwysig gwahaniaethu'r proffesiwn oddi wrth y diwydiant, ac mae'r gweithwyr proffesiynol yr ydym yn gweithio gyda hwy yn unigolion ymroddedig iawn. Er mwyn canolbwyntio ar y gwasanaethau milfeddygol yng Nghymru, mae'r Dogs Trust yn argymhell y canlynol:

- Er mwyn cynyddu nifer y gweithwyr milfeddygol proffesiynol yng Nghymru, dylai Llywodraeth Cymru ystyried cyflwyno bwrsariaethau ac ysgoloriaethau ychwanegol i fyfyrwyr sy'n dymuno astudio a gweithio yng Nghymru ar ôl graddio. Byddai hyn yn sicrhau bod y cwrs yn hygyrch i bob myfyriwr, waeth beth fo'u cefndir economaidd-gymdeithasol a gallai annog graddedigion i aros yng Nghymru.
- Dylid gwahaniaethu rhwng y diwydiant milfeddygol a'r proffesiwn. Ni fydd y rhan fwyaf o filfeddygon sy'n gweithio mewn practis yn gyfrifol am bennu prisiau ar gyfer gwasanaethau milfeddygol, ac ni fyddant ychwaith yn elwa'n uniongyrchol o gostau uwch.
- Mae angen amlygu llwybrau ar gyfer gofal cyd-destunol. Mewn ymarfer cyffredinol, gellir defnyddio dulliau gwahanol ar sail cydbwysedd opsiynau triniaeth ymarferol, gan gynnwys ystyried y gost. Mae gofal cyd-destunol yn cyfeirio at ddull o ymdrin ag achosion yng nghyd-destun yr hyn sydd o'u cwrpas, sy'n cynnwys mewnbwn gan y perchennog. Mae'r bartneriaeth rhwng y cleient a'r milfeddyg yn canolbwyntio ar sicrhau'r lles gorau posibl i'r claf a hoffem weld mwy o bwyslais ar y dull hwn. Mae dull gofal cyd-destunol yn addas ar gyfer cynnig ystod briodol o opsiynau triniaeth i gleient lle bo hynny'n berthnasol. Mae rhai gweithwyr proffesiynol yn ofni cael eu siwio os nad ydynt yn cynnig yr hyn a elwir yn 'safon aur'. Lles ddylai fod y prif nod; 'dydi'r ffaith ein bod yn gallu ddim yn golygu y dylem ni'.
- Mae angen adolygu Deddf Milfeddygon 1966 ar frys a dylai Llywodraeth Cymru annog Adran yr Amgylchedd, Bwyd a Materion Gwledig (DEFRA) i gynnal adolygiad cyn gynted â phosibl. Byddai hyn yn galluogi Nyrsys Milfeddygol Cofrestredig, sgil nad yw'n cael ei ddefnyddio'n ddigonol, i ymgymryd â chwmpas ehangach o driniaethau, i ystyried gweithwyr parabroffesiynol, ac i roi diffiniadau clir ar gyfer termau fel 'atgyfeiriad' ac 'arbenigol'.

Fel y disgrifir yn yr argymhellion uchod, dylai'r Pwyllgor Deisebau a Llywodraeth Cymru adolygu'r diwydiant milfeddygol yn ei gyfanrwydd i wella'r gwasanaethau a gynigir i berchnogion cŵn ac anifeiliaid anwes yng Nghymru.

Elusen lles cŵn yw Dogs Trust, sy'n gofalu am oddeutu 13,000 o gŵn bob blwyddyn. Rydym yn gweithio'n agos gyda'r farchnad gwasanaethau milfeddygol i helpu i reoli lles cŵn yn ein gofal, yn ogystal â chŵn mewn perchnogaeth yr ydym yn eu cefnogi drwy ein cynlluniau allgymorth, ein cronfeydd cymorth ôl-fabwysiadu a'n cronfa argyfwng. Gall ein Cronfa Argyfwng ddarparu cyfraniad ariannol tuag at driniaeth frys annisgwyl i gŵn yn y DU lle nad yw eu perchnogion yn gallu talu'r gost gyfan. Fel arfer, mae perchnogion

yn derbyn budd-daliadau seiliedig ar brawf modd ond gallent hefyd fod ar incwm isel neu'n wynebu anawsterau ariannol am reswm arall. Mae ein cynllun milfeddygol, Gyda'n Gilydd Drwy Ddigartrefedd, yn ariannu'r gofal milfeddygol ar gyfer cŵn y mae eu perchnogion yn ddigartref neu mewn perygl o brofi unrhyw fath o ddigartrefedd yn unrhyw le yn y DU. Rydyn ni'n gweithio ar y cyd â thros 150 o filfeddygfeydd ledled y wlad lle gall y perchnogion rydyn ni'n eu cefnogi gael gafael ar ofal milfeddyg am ddim ar gyfer eu cŵn.

Rydyn ni'n gwerthfawrogi'n fawr y gefnogaeth a'r ymroddiad gan yr holl weithwyr milfeddygol proffesiynol rydyn ni'n ymgysylltu â nhw. Heb eu cefnogaeth nhw, fydden ni ddim yn gallu helpu nifer y cŵn rydyn ni'n eu helpu. Fodd bynnag, mae'r proffesiwn wedi bod o dan bwysau aruthrol dros y blynyddoedd diwethaf. Roedd yr anawsterau a gafwyd yn ystod y pandemig wedi arwain at lawer o weithwyr milfeddygol proffesiynol yn symud i rolau anghlinigol neu'n gadael y proffesiwn yn gyfan gwbl. Mae Dogs Trust wedi wynebu heriau sylweddol wrth recriwtio ar gyfer ein rolau clinigol. Tystiolaeth o hyn hefyd yw bod nifer o'n practisau milfeddygon cysylltiedig yn cynnig lefel is o wasanaeth; yn benodol, bu gostyngiad yn nifer yr ymweliadau â'n canolfannau, ac o bryd i'w gilydd mae'n anodd (neu mae rhestrau aros hir) darparu ar gyfer apwyntiadau a llawdriniaethau mewn practisau. Mae rhai practisau wedi gorfod tynnu eu gwasanaethau'n ôl yn llwyr oherwydd diffyg capasiti i gefnogi ein hanghenion. Gall hyn gael effaith negyddol ar les os bydd y gostyngiad hwn mewn capasiti yn arwain at oedi cyn dechrau triniaeth briodol. Mae'r cynnydd sylweddol mewn perchnogaeth anifeiliaid anwes yn ystod y pandemig, ochr yn ochr â'r rheini sy'n gadael rolau clinigol, wedi cynyddu'r pwysau ar y proffesiwn.

Yn ôl y data Chwyddiant Prisiau Defnyddwyr diweddaraf o fis Chwefror 2024, mae chwyddiant biliau milfeddygon dros 3 gwaith yn uwch na chwyddiant pennawd (13.25% o'i gymharu â 3.4%).

Mae costau cynyddol gofalu am gi yn cyfrannu at y nifer fawr o ymholiadau i'r Dogs Trust gan berchnogion cŵn sydd angen ildio eu cŵn. Fel rhan o'r broses hon, mae ein Canolfan Cymorth i Gwsmeriaid yn cofnodi'r rheswm a roddwyd. Yn bryderus, roedd cyfran y rheini a siaradodd â'n Canolfan Cymorth i Gwsmeriaid a oedd yn cyfeirio'n benodol at faterion ariannol fel y rheswm pam eu bod yn bwriadu ildio'u cŵn wedi cynyddu 266% rhwng 2021 a 2022. Cynyddodd ymhellach 235% rhwng 2022 a 2023, mwy na deg gwaith yn fwy nag yn 2021. Hefyd, rhwng 2022 a 2023, gwelsom gynnydd o 512% yn nifer y rheini a soniodd nad oeddent yn gallu fforddio costau milfeddygol yn eu hymholiad trosglwyddo. Er mwyn helpu i gadw cŵn gyda'u perchnogion, rhwng 1 Ebrill 2023 a 31 Mawrth 2024, ariannodd Dogs Trust 1,880 o driniaethau milfeddygol ar gyfer 996 o gŵn ledled y DU, yr oedd eu perchnogion yn ddigartref neu mewn perygl o fod yn ddigartref.

Rydym hefyd wedi gweld cynnydd mewn ceisiadau dros y ffôn am gymorth ariannol, naill ai drwy ein cronfa argyfwng, neu drwy ofyn am gymorth i dalu biliau milfeddygol, gyda chynnydd o 55.9% rhwng 2022 a 2023. Roedd hyn hefyd wedi cynyddu 41% drwy e-bost yn ystod yr un cyfnod ac yn Ch1 2024 mae'n parhau i fod tua dwbl y niferoedd yn 2022. Mae hyn eto'n adlewyrchu'r heriau ariannol parhaus y mae perchnogion anifeiliaid anwes yn eu hwynebu.

Mae'r sefyllfa gyda chostau gwasanaethau milfeddygol wedi cael, ac yn parhau i gael, effaith enfawr ar ein gallu i ofalu am gŵn a'u hailgartrefu, yn enwedig o gyfuno hynny â phwysau costau gorbenion cynyddol o ganlyniad i'r pandemig a'r cynnydd ym mhrisiau ynni. Mae costau wedi cynyddu ym mhob agwedd ar ein bywydau, sy'n dal i gael effaith ganlyniadol ar ein darpariaeth gwasanaeth. Gan fod perchnogion cŵn wedi wynebu costau cynyddol mewn bwyd cŵn a biliau milfeddygol, mae hyn wedi arwain at gynnydd yn nifer yr ymholiadau ynghylch ildio cŵn, gan beri i'n canolfannau ailgartrefu lenwi'n gyflym. Mae'r gost o ofalu am

nifer cynyddol o gŵn, yn aml gyda heriau ymddygiad cymhleth neu sydd angen triniaeth filfeddygol gostus, yn cael effaith ddifrifol ar ein gallu i dderbyn rhagor o gŵn.

I grynhoi, mae gennym bryderon ynghylch fforddiadwyedd a darpariaeth gofal milfeddygol, gyda mwy a mwy o berchnogion anifeiliaid anwes yn methu cael gafael ar ofal fforddiadwy neu ddigonol ar gyfer eu hanifeiliaid anwes. Mae hyn yn arwain at broblemau lles o ganlyniad i oedi cyn triniaeth, a mwy o bwysau ar sector elusennol sydd eisoes dan bwysau.

Senedd Petitions Committee

Welsh Parliament

Cardiff Bay

Cardiff

CF99 1SN

20/05/2024

FUW Written Evidence on The Veterinary Profession in Wales

Thank you for your correspondence enquiring the views of the Farmers' Union of Wales (FUW) on the veterinary profession in Wales.

Over the past twenty years there has been a number of changes in the demands on the veterinary profession sector in Wales. More specifically, with respect to veterinary services for farmed animals, there has been a sizable increase in the regulative demands of animal health and welfare in the guise of disease testing and surveillance.

For instance in 1999 the number of TB tests (both antibody and blood tests) conducted on cattle in Wales totaled 306,382 tests. In comparison, the number of TB tests conducted on cattle in 2023 stood at more than 2 million. This step change in testing, as a result of government policy for TB eradication equates to an increase of 550% in testing requirements alone.

There are many examples in which animal health and welfare incentives have influenced a change in the work demands of farmed animal veterinary services, which include, but are not exhaustive, BVD testing, veterinary attestation requirements for export, sheep scab surveillance testing, pre and post anthelmintic use testing, flock and herd health planning etc.

Many of these initiatives are rightfully designed to improve the health and welfare of farmed animals in which positive outcomes would include a reduced dependence on veterinarians, however, such health planning demands the time of veterinary professionals in an advisory capacity to achieve the best outcomes.

Concern has been raised by members on the reduction of independent veterinary practices in Wales; this observational shift is also supported by the Competition and Markets Authority review which reported that independent veterinary practices have declined from 10% in 2013 to almost 60% of practices now being owned by large companies.

There are both positive and negative reports of this change in structural ownership of veterinary services. Positively, there are opportunities for practices to obtain larger quantities of medicines at cost price allowing for more affordable supply to clients and greater access to new treatments and technology.

Undeb Amaethwyr Cymru | Farmers' Union of Wales

Llys Amaeth, Plas Gogerddan, Aberystwyth, Ceredigion SY23 3BT
01970 820820 | post@fuw.org.uk | www.fuw.org.uk **Tudalen y pecyn 87**

Mae FUW Limited wedi'i gofrestru yng Nghymru a Lloegr o dan rhif 10935716
FUW Limited is registered in England & Wales no. 10935716

However, reports from members imply that treatment costs have increased substantially within practices owned by larger firms. One member shared that in their experience the more expensive and only treatment route is often advised which includes referrals to other specialist practices within a company, yet when a second opinion is sought by independent practices their treatment options are often more affordable with comparable outcomes for the animal(s) being treated.

In addition, members also felt that it has become more difficult to forge a working relationship with their vet as it is often not possible to be assigned the same vet from larger practices. The consequence of this lack of consistency means that long term or ongoing issues are more difficult and time consuming to overcome as the case has to be explained repeatedly. Farmers value the consistency of the services they receive from the same veterinarian as they would have extensive knowledge of the farm history and livestock system which can often prove beneficial in dealing with longer term animal health issues.

The 2019 survey of the Veterinary Profession reported that most frequently-cited reasons for planning to leave the profession, other than retirement, are poor work-life balance, not feeling rewarded/valued (non-financial), long/unsocial hours and chronic stress. Sadly it has been reported by Platt et al., 2010 that veterinary surgeons in the United Kingdom are three to four times more likely than the general population to die by suicide.

Some initiatives being explored and brought forward to alleviate the work pressure on veterinarians include training paraprofessionals or lay testers to complete routine testing and advisory work. Again, there are advantages and disadvantages associated with the use of these personnel, however, their contribution in alleviating pressure on veterinary professionals are recognised.

It must be noted that on the whole, veterinarians offer a commendable service to farmed animals despite the rising costs of such services.

Yours sincerely,

Elin Jenkins

FUW Policy Officer